

Laura Alasaarela

MUUSIKKO JA SIELUNHOITAJA

Kirkkomuusikon ammatti-identiteetti ja sen kehittyminen opiskelun aikana

MUUSIKKO JA SIELUNHOITAJA

Kirkkomuusikon ammatti-identiteetti ja sen kehittyminen opiskelun aikana

Laura Alasaarela
Opinnäytetyö
Syksy 2015
Musiikin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Musiikin tutkinto-ohjelma, Kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Laura Alasaarela

Opinnäytetyön nimi: Muusikko ja sielunhoitaja, kirkkomuusikon ammatti-identiteetti ja sen kehittyminen opiskelun aikana

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syksy 2015

Sivumäärä: 40 + 13

Kirkkomusiikin opiskelu on ollut kohdallani haasteita ja kipuilujakin sisältänyt kasvuprosessi. Sen myötä kiinnostuin ammatti-identiteetin kehittymisestä, erityisesti minua koskettavien kanttoreiden kohdalla. Olen kiinnostunut erityisesti siitä, miten ammatti-identiteetti kehittyy jo opiskeluaikana, miten oman ammatillisen identiteetin muodostumista voisi tukea ja millaisia haasteita siihen liittyy.

Kanttorin työ on muusikon ammatti, mutta siihen liittyy hyvin keskeisesti myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hengellisen työn ammattitehtäville yhteinen hengellinen ulottuvuus ja sitä kautta vuorovaikutuksen sekä läsnä olemisen taidot. Opinnäytetyössäni käsittelen näitä kanttorin ammatti-identiteetin eri osa-alueita ja niiden kehittymistä kirkkomusiikkiopintojen aikana. Sitä kautta haluan työssäni selvittää, miten kirkkomusiikkiopiskelijat suuntautuvat tulevaisuuden ammattiinsa ja millaisena sen ymmärtävät, sekä missä ammatillisen osaamisensa osa-alueissa he erityisesti kokevat tarvitsevänsä tukea.

Opinnäytetyöni teoriaosuus pohjautuu Kirkkohallituksen julkaisemaan *Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010* -dokumenttiin, jota peilaan internetissä julkaistuun lomakehaastattelututkimukseeni. Peilaan haastattelujen kautta saamiani kirkkomusiikkiopiskelijoiden ja vasta valmistuneiden kanttorien vastauksia omasta ammatti-identiteetistään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon määrittämiin hengellisen työn ammattien ydinosaamiskuvauksiin ja pohdin kohtaavatko nämä. Olisiko kirkkomusiikin koulutuksessa mahdollisesti kehitettävää suhteessa valmistuvien kanttoreiden pedagogisiin- ja vuorovaikutustaitoihin?

Tutkimukseni perusteella kirkkomusiikkiopiskelijat ovat hyvin sitoutuneita kirkkoon, tulevaan työnantajaansa ja tiedostavat hyvin seurakuntatyön erityisluonteesta juontavat tulevan ammattinsa vaatimukset. Suurin osa opiskelijoista myös tekee kanttorin sijaisuuksia ja näin ollen pohtii työssä eteen tulevia kysymyksiä jo opiskeluaikanaan. Tutkimustuloksista nousee selvästi esiin tarve työn hengellisen ulottuvuuden käsittelemiselle ja konkreettisten neuvojen kaipuu haastaviin työtilanteisiin, kuten surevan ihmisen kohtaamiseen.

Asiasanat: ammatti-identiteetti, hengellinen työ, kanttori, kanttorikoulutus, kirkkomuusikko, kirkkomuusikon ydinosaaminen, kirkon työ

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Musician (Church Music)

Author: Laura Alasaarela

Title of Bachelor's thesis: A Musician and a Spritual Worker, The Professional Identity of a Church Musician and it's development during Church Music Studies

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year of completion: Autumn 2015

Number of pages: 40 + 13

Studying church music has been a process of growth with many painful challenges for me as an individual. During that process I got interested in the development of professional identity, especially as a church musician. Mostly, I'm interested in the development of the professional identity during church music studies, how it's development could be supported and what kind of challenges students may face with their process of professional growth.

A cantor is a professional musician, but as an employee of the Evangelical Lutheran Church in Finland, he or she also deals very closely with spiritual aspects of the work and needs skills for interaction and presence. In this thesis I deal with these parts of cantor's professional identity and how they change and develop during church music studies. That way I want to research how church music students see their future profession and which parts of their professional know-how they wish more support for.

Theory of this thesis is based on *The Core competence of a spiritual worker in Evangelical Lutheran Church 2010* -document which I compare with my documental search published in Internet. With that search I want to investigate if church music student's professional identity connects with the know-how specifications of Evangelical Lutheran Church. Would there possibly be need to improve church music education in terms of the pedagogical and interactional skills of church music students?

In my study I found that church music students are firmly dedicated to church, their future employee and also well aware of the requirements in which congregational work leads to. Most of the students also work as a cantor during their studies, which forces them to face the questions that may pop out in everyday situations of their work. From the findings of my research clearly arises the need to discuss about spiritual aspect of cantor's work in church music education and the need for concrete advice in challenging situations that a cantor might face, for example when meeting a person in mourning.

Keywords: cantor, church musician, church music education, core competence of a church musician, professional identity, spiritual work, work of the Evangelical Lutheran church in Finland

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KANTTORIN AMMATTI JA KOULUTUS	8
2.1	Kirkkomusiikkikoulutuksen opintosisällöt	10
2.2	Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen.....	11
2.3	Kanttorin ydinosaaminen	14
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	16
3.1	Suhde kirkkoon ja opiskelualan valinta.....	17
3.2	Opinnot ja niiden suhde työelämään	22
3.3	Työelämäyhteistyö	24
3.4	Opinnot ja kirkon työntekijän identiteetti	26
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
4.1	Opiskelualan valinta	29
4.2	Opintojen suhde työelämään.....	33
4.3	Työelämäyhteistyö	34
4.4	Opinnot ja hengellisen työn identiteetti.....	35
5	POHDINTA.....	37
	LÄHTEET.....	39
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Kiinnostumiseni kanttorin työidentiteettiin ja sen muodostumisprosessiin opiskeluaikana heräsi oman kokemukseni kautta. Olen kokenut opiskeluaikani hyvin vahvasti kasvuprosessina, jonka myötä olen löytänyt oman tapani ymmärtää tulevan ammattini kaksijakoisuutta: toisaalta minulla on hyvin vahva muusikon ja taiteilijan identiteetti, toisaalta taas koen itseni myös vahvasti kirkon työn ja ennen kaikkea hengellisen työn tekijäksi. Noiden kahden identiteetin yhdistäminen ei suinkaan ole ollut ongelmattonta, vaan olen kokenut sen omalla kohdallani usein kipeänäkin kysymyksenä.

Opinnäytetyöni kautta haluan tutkia noiden kahden identiteetin osa-alueen yhdistämistä ja siihen liittyvää problematiikkaa. Haluan työlläni selvittää sitä, kuinka kanttoriopiskelijan työidentiteetti kehittyi opiskeluaikana, ja millaisia vaikutuksia sillä mahdollisesti on myöhemmin työelämässä seurakuntatyöhön suuntautumisen ja työn mielekkyyden kokemuksen kannalta.

Kirkkomuusikin opiskelijoiden ja työssä olevien kanttoreiden kohdalla ammattiin kasvamista ja kirkon työn erityispiirteistä kumpuavaa hengellistä työtettä ei juurikaan ole tutkittu. Teologian opiskelijoiden kohdalla vastaavaa tutkimusta on tehty enemmän, esimerkiksi Kati Niemelän ja Veli-Matti Salmisen toimittama, vuonna 2013 julkaistu teos *Teologiksi kasvamassa, -Koulutusalan valinta, opiskeluprosessi ja ammattiin suuntautuminen*, käsittelee nimenomaan teologikoulutukseen hakevien, teologisessa tiedekunnassa opiskelevien ja työelämäänsä siirtymisen prosesseja. Jo teoksen nimessä he korostavat ammattiin kasvamisen elinikäistä luonnetta, jossa alan valinta ja opiskeluaika muodostavat vain yhden osan (Niemelä & Salminen 2013, 7). Samalla tavoin itse ymmärrän ammattiin kasvamisen. Sen perusta luodaan ehkä jo ennen opiskeluun hakeutumista ja prosessi syvenee opiskeluaikana. Kuitenkin työelämäänsä siirryttäessä ja työuran aikanakin ammatillista kasvua ja ammatti-identiteetin muovautumista tapahtuu jatkuvasti.

Olen toteuttanut opinnäytetyöni lomakehaastattelututkimuksena. Aion peilata haastattelun vastauksia Kirkon koulutuskeskuksen julkaisemaan Kirkon hengellisen työn ammattien ydinsaaminen 2010 -dokumentin esittelemien kirkon työntekijöiden ja erityisesti kanttorin ydinsaamisalueiden kuvauksiin. Erityisesti haluan havainnoida sitä, kuinka kirkkomusiikkiopintojen tiedollisiin ja taidollisiin osa-alueisiin perustuva todellisuus ja työelämän hengellinen ja ihmiskeskeinen todellisuus kohtaavat. Jättääkö koulutuksemme meille kirkkomuusikoille aukkoja siinä osaamisessa, joita kanttoreina seurakunnan keskellä toimiessamme erityisesti tarvitsisimme?

Työni aluksi kerron kanttorin ammatista Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa *Kirkkojärjestyksen* määritelmien mukaan. Lisäksi esittelen lyhyesti kanttorikoulutusta ja koulutuksen opetussisältöjä Suomen kirkkomusiikkioppilaitoksissa. Pääpaino näitä käsittelevissä luvussa kaksi on kuitenkin jo edellä mainituilla kirkon työntekijän ja kanttorin ydinosaamisalueiden tarkastelulla. Luvussa kolme käyn läpi tutkimusvastauksia ja luvussa neljä analysoin edellisen luvun tutkimusvastauksista nousseita teemoja ja kysymyksiä. Työn lopuksi pohdinnassa esitän muutamia kehitysehdotuksia ja teemoja, joita mahdollisessa jatkotutkimusvaiheessa haluaisin tutkia pidemmälle ja käsitellä tarkemmin.

2 KANTTORIN AMMATTI JA KOULUTUS

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa musiikin ajatellaan olevan Jumalan luomislahja ja sen käyttö liittyykin erityisesti kirkon jumalanpalveluselämään. Musiikki ymmärretään kirkossa luomisessa ihmiselle annettuna lahjana ja sitä kautta se saa hyvää palvelevan voiman. Musiikki vahvistaa kirkon sanallista viestiä antaen sille ulottuvuuksia, joita puhuttu sana ei pysty ilmaisemaan. Kirkon musiikissa sana saa soivan muodon. Virkaansa hoitaessaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanttori osallistuu sanan julistukseen. Musiikin tehtävänä seurakunnassa on julistuksen lisäksi myös toimia ilon, toivon, rakkauden ja uskon ilmentäjänä, lohduttajana surussa sekä yhteyden luojana. Musiikin myös ajatellaan olevan rukousta sekä kiittolisuuden, pyyntöjen ja katumuksen osoitusta Jumalalle. Musiikki tuo ihmisiä kirkkoon ja sitoo heitä sen yhteyteen sekä toisiinsa. (Kirkon koulutuskeskus 2010, 10-11.)

Kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnassa tulee olla vähintään yksi kanttorin virka. Kanttorin tehtävä on hoitaa seurakunnan musiikkitoimintaa. Kanttorin viran haltija vastaa musiikista seurakunnan jumalanpalveluksissa, kirkollisissa toimituksissa ja seurakunnan tilaisuuksissa, opettaa rippikoulussa, hoitaa musiikkikasvatustyötä sekä edistää musiikin käyttöä seurakunnan eri toiminnoissa. Kanttori vastaa myös seurakunnan soittimien hoidosta ja huollosta sekä organisoi seurakunnan konserttitoimintaa. (Kirkkojärjestys. 6:28.)

Kanttorin työn ydin on seurakunnan jumalanpalveluselämässä ja osaamisen ydin musiikillisessa osaamisessa. Monipuolisuuden lisäksi seurakunnan musiikkitoiminnalta odotetaan korkeaa tasoa. Vaikka työn ydintehtävät ovat kaikilla kanttoreilla samat, on seurakunnissa nykyään halua painottaa jotain kanttorin työn osaamisaluetta ja luoda erilaisia vastuualueita ja tehtäväprofiileja kanttoreilleen. Musiikkitoiminnan laaja-alaisuus tarkoittaa nykyään erilaisten tehtävien lisäksi myös hyvin erilaisia tyylejä ja musiikillisia ilmaisukeinoja, joita seurakuntamusiikki pitää sisällään. Seurakunnan musiikkitoiminnan johtaminen onkin ymmärrettävä tässä kontekstissa musiikkitoiminnan kokonaisuudesta vastaamisena. (Kirkon koulutuskeskus 2010, 11.)

Luterilainen kanttorinvirka on kahden kehityslinjan yhteensulautuma: siinä yhdistyvät monipuolinen lukkarin virka ja musiikillisiin tehtäviin keskittynyt urkurin virka. Alusta asti näiden kahden viran erillaisuus on heijastunut nykyisen kanttorin viran kehitykseen. Kanttorin virkaan ja koulutukseenkin on alusta asti pyritty lisäämään myös muita kuin musiikillisia tehtäviä: muun muassa opettajan,

nuorisotyöntekijän ja diakoniatyöntekijän tehtäviä. Vuonna 1981 kirkkomuusikon viran nimeksi tuli kanttori, ja se porrastettiin kolmeen tasoon:

1. Laajaa yliopistotutkintoa edellyttävä kanttorinvirka,
2. Ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävä kanttorinvirka ja
3. Muuta piispainkokouksen hyväksymää tutkintoa edellyttävä kanttorinvirka.

Laajaa yliopistotutkintoa edellyttävät virat (A-virat) on tarkoitettu (suuriin) seurakuntiin, joilla on tarve pitkälle erikoistuneiden muusikoiden palkkaamiselle. Kelpoisuuden virkaan antaa kanttoriksi kelpoistavan musiikin maisterin koulutuksen lisäksi Sibelius-Akatemian perustutkinnon ylimmällä, A-tasolla, suoritettut urkujensoiton, laulun tai kuoronjohdon opinnot tai muut vastaavat piispainkokouksen hyväksymät, erikseen määritellyt opinnot. (Niemelä 2014, 10-11.)

Seurakunnan kanttorin viran perusmuotona nähtiin virkojen porrastamisesta lähtien ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävä kanttorin virka (B-virka). Musiikin maisterin tutkinto antaa kelpoisuuden tähän virkaan, kuten myös ylempi ammattikorkeakoulututkinto (muusikko ylempi AMK). (Niemelä 2014, 10-11.)

Muuta piispainkokouksen hyväksymää tutkintoa edellyttävät virat (C-virat) tarkoitettiin pienempiin seurakuntiin sekä avustaviksi viroiksi suurempiin seurakuntiin porrastuksen yhteydessä. Näihin virkoihin johtava koulutus on kuitenkin uudistuksen jälkeen laajentunut jatkuvasti. Virkaan antaa kelpoisuuden kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto (muusikko AMK), kirkkomusiikin koulutusohjelmassa suoritettu musiikin kandidaatin tutkinto tai ennen 1.8.2010 suoritettut erikseen määritellyt opinnot, käytännössä konservatorion kirkkomusiikin opinnot. (Niemelä 2014, 10-11.)

Ylempään korkeakoulututkintoon ja laajaan yliopistotutkintoon tähtäävää koulutusta annetaan nykyään Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin aineryhmässä Helsingissä ja Kuopiossa. Niin sanottuihin C-virkoihin voi kouluttautua Oulun ammattikorkeakoulussa sekä Yrkeshögskolan Noviassa Pietarsaareissa. Tampereen Ammattikorkeakoulu lakkautti kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehdon keväällä 2014, mutta kouluttaa kuitenkin loppuun sitä ennen opintonsa Tampereella aloittaneet kirkkomuusikot (Kirkon akateemiset Aki ry. 2015, Kanttorikoulutus, viitattu 1.12.2015).

Musiikillisen osaamisen lisäksi kanttorilta vaaditaan myös paljon muuta osaamista. Näitä osaamisalueita esittelen alaluvussa 2.2 kanttorikoulutuksen opetussisältöjen lyhyen esittelyn jälkeen. Kirkkohallituksen määrittelemät kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaamiskuvaukset antavat mielestäni hyvin kattavan kuvan siitä, millaista osaamista kanttorilta kirkon työntekijänä edellytetään. Tässä kappaleessa *kirkkomuusikon työnkuva* -termillä tarkoitan niitä sisältöjä, joita kirkko työnantajana kanttoreilleen määrittelee. *Kirkkomuusikon ammattikuva* -termillä puolestaan tarkoitan sitä, miten kanttori itse ymmärtää ja määrittelee työnsä ja sen sisällöt.

2.1 Kirkkomusiikkikoulutuksen opintosisällöt

Kirkkomusiikin koulutusohjelmien opintosisällöt ammattikorkeakouluissa ja Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa noudattavat pääosin samaa linjaa, jälkimmäisessä tosin erityisesti instrumenttiopinnoissa perehdytään instrumenttiin laajemmin (Taideyliopiston Sibelius-Akatemia 2015, viitattu 15.12.2015). Esimerkkinä tässä luvussa käytän pääasiassa ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaa, mutta se valaisee varsin hyvin myös Sibelius-Akatemiassa opiskeltavia opintosisältöjä. Kirkkomusiikkiopinnot jakaantuvat kaikille musiikin opiskelijoille yhteisiin aineisiin, joihin kuuluvat muun muassa äidinkieli ja englannin ja ruotsin kieli sekä oppilaitoskohtaiset yleiset opinnot. Ammattikorkeakoulussa näitä ovat muun muassa yrittäjyysopinnot ja työyhteisöviestintä. Kaikille musiikin opiskelijoille yhteisiä ovat myös musiikin teoria-aineiden opinnot. Tähän kategoriaan kuuluvat säveltapailu ja sointuoppi, yleinen musiikinteoria, musiikkianalyysi ja musiikin historia. (Oulun ammattikorkeakoulu 2015, viitattu 15.12.2015.)

Kirkkomusiikin koulutusohjelmassa opiskellaan laaja tutkinto, joka ammattikorkeakoulutasolla tarkoittaa C-tutkintoa ja yliopistotasolla B-tutkintoa, yhdestä instrumentista. Näitä instrumenttinvaihtoehtoja ovat urut, laulu tai kuoronjohto. Sibelius-Akatemiassa on mahdollista valita pääaineeksi myös kirkkomusiikin tutkimus. Lisäksi opiskellaan kahta muuta vaihtoehtoa noista edellä mainituista kolmesta instrumentista ammattikorkeakoulussa D-tutkintoon ja yliopistotasolla C-tutkintoon saakka. Näiden ohella kirkkomusiikin koulutuksessa opiskellaan liturgista laulua ja -soittoa, yhtye-laulua, urkuimprovisaatiota, pianon soittoa sekä vapaan säestyksen ja kitaran soiton perusteita. (Oulun ammattikorkeakoulu 2015, viitattu 15.12.2015, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia 2015, viitattu 15.12.2015)

Kirkon työhön valmistavana koulutuksena kirkkomusiikin koulutukseen kuuluu myös jonkin verran kirkollisia opintoja. Nämä sisältävät lähinnä kirkkomusiikin historiaa ja teologiaa, hymnologiaa sekä kirkollisen musiikkikasvatuksen opintoja. Opintoihin kuuluu myös pakollinen urkujen rakenteeseen ja huoltoon perehdyttävä kurssi. Harjoitteluita ammattikorkeakoulututkintoon kuuluu kolmenkymmenen opintopisteen verran. Näistä kymmenen opintopistettä kertyy soveltavista jumalanpalvelusharjoituksista, viisi pistettä rippikouluharjoittelusta ja viisitoista kahdesta erillisestä seurakuntaharjoittelusta. (Oulun ammattikorkeakoulu 2015, viitattu 15.12.2015).

2.2 Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen

Kirkkohallitus on määritellyt Kirkon koulutuskeskuksen vuonna 2010 julkaisemassa dokumentissa hengellisen työn tekijöidensä ydinosaamisalueet. Kirkon hengellisen työn ammatteihin kuuluvat pappien ja kanttoreiden lisäksi myös diakonit sekä lastenohjaajat ja nuorisotyöntekijät. Ydinosaamiskuvaukset Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010 -asiakirjassa perustuvat ajatukseen siitä, että kaikilla näillä ammattiryhmillä on yhteistä ydinosaamista, riippumatta siitä, missä työtehtävässä työntekijä on. Perustavanlaatuista tälle dokumentille on myös näkemys siitä, että kirkon ammateissa toimivilla on sellaista osaamista, jota yhteiskunnan vastaavissa työtehtävissä toimivilla henkilöillä ei välttämättä ole, tai jota nämä yhteiskunnan palveluksessa olevat henkilöt eivät työssään tarvitse. (Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010, 4.)

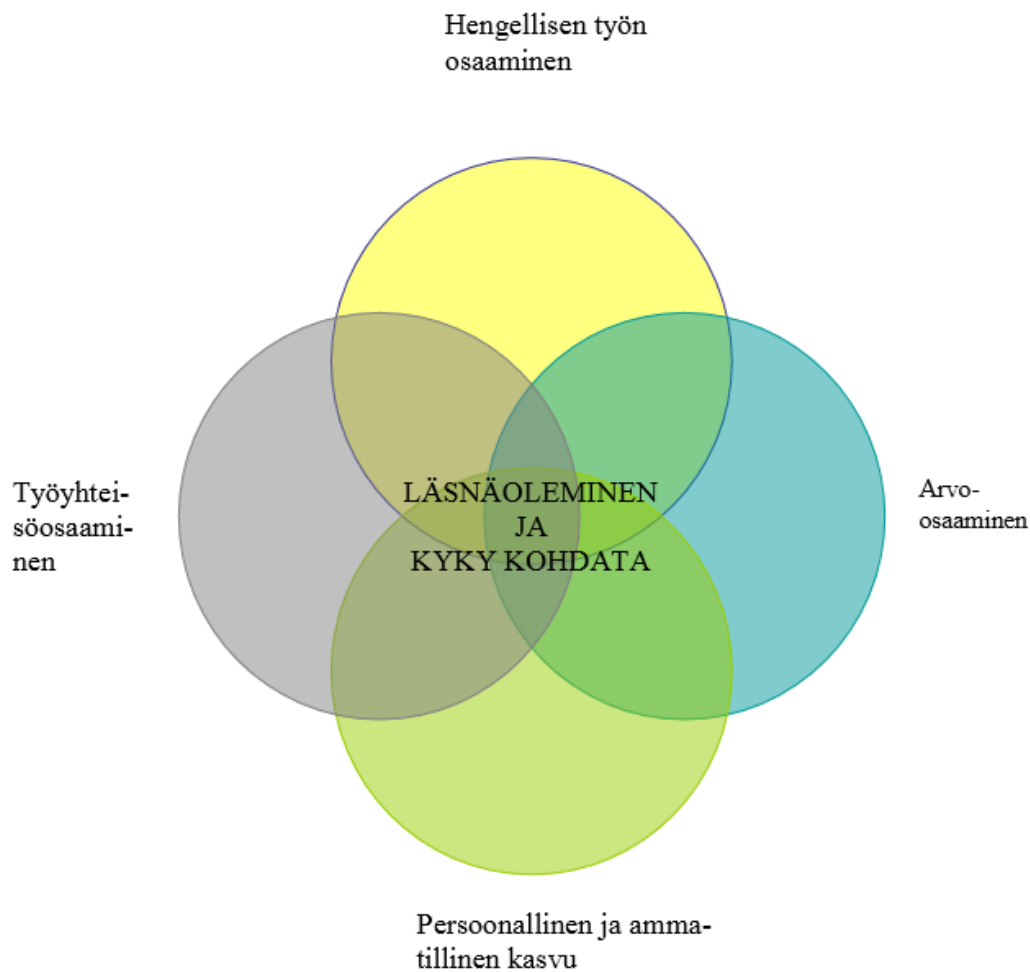
Yhteistä kaikille kirkon hengellisen työn ammateille on ennen kaikkea **hengellisen työn osaaminen**. Kirkon työntekijällä on näkemys työyhteisönsä hengellisestä luonteesta ja hän on tietoinen kuulumisestaan seurakuntaan ja kirkkoon. Hän kokee toimivansa Jumalan edessä ja yhdessä hänen kanssaan. Kirkon hengellisen työn tekijä kokee tehtäväkseen ihmisten kutsumisen ja opastamisen Pyhän äärelle, seurakuntalaisten kanssa yhteistyössä toimimisen ja uskonyhteisön jäsenenä elämisen. Henkilökohtainen suhde Jumalaan on työntekijälle voiman lähde, mutta myös edellytys työn uskottavuudelle. Henkilökohtaisen uskon lisäksi hengellisen työn tekijän olisi tunnettava Raamatun ja muiden Suomen evankelis-luterilaisen kirkon perustavien dokumenttien sisältöä ja kyettävä soveltavamaan niitä työssään. Jokaiselle maallikolle kuuluvasta yleisestä pappeudesta hengellinen työ eroaa siinä, että seurakuntatyön tekijät ovat vastuullaan olevaan tehtävään seurakunnan valitsemia ja heillä on tehtävän edellyttämä ammatillinen koulutus. (Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010, 4.)

Kirkon työntekijältä odotetaan myös **arvo-osaamista**. Se perustuu kykyyn tunnistaa ja pohtia eettisiä kysymyksiä, jotka koskevat niin yksilöä kuin myös yhteisöä. Työntekijä haluaa myös asettua lähimmäisen asemaan ja kykenee vuoropuheluun myös eri tavalla ajattelevan ja toimivan ihmisen kanssa. Kirkon työntekijä tuntee kirkon arvot ja sitoutuu niiden mukaiseen toimintaan niin lähiyhteisön, yhteiskunnan kuin kansainvälisen vastuunkin tasolla, mutta ymmärtää myös erilaisten elämänkatsomusten ja uskontojen perusteet. (Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010, 4-5.)

Kirkon työntekijän osaamisessa korostuvat vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Hän **kykenee kohtaamaan yksilöitä, ryhmiä ja yhteisöjä** aidolla kiinnostuksella. Tämä edellyttää itsetuntemusta sekä kykyä läsnäoloon niin yksittäisen ihmisen kuin ryhmänkin kanssa. Kirkon työ ulottuu yksilön henkilökohtaiselle alueelle - uskoon. Sen tähden ihmisen todesta ottaminen ja kunnioittaminen yksilönä ovat ensisijaisen tärkeitä asioita. Aito kohtaaminen on toisaalta toiminnallista, toisaalta taas levollista läsnäoloa, ja sen edellytyksenä on työntekijän tietoisuus tehtävänsä ja persoonallisuutensa rajoista ja mahdollisuuksista. (Sama, 5.)

Hengellisessä työssä korostuu työntekijän persoonan merkitys, ja häneltä odotetaan kykyä kohdata erilaisia ajattelutapoja edustavia ihmisiä arkisissa tilanteissa sekä reagoida muutostilanteisiin ammattimaisesti. Näille edellytyksenä on edellisessäkin kappaleessa peräänkuulutettu työntekijän itsetuntemus, sekä kyky arvioida ja käydä vuoropuhelua itsensä ja oman toimintansa kanssa. Myös ammatillinen joustavuus ja laaja-alaisuus ovat tärkeitä. Ilman näitä taitoja ja ominaisuuksia vaarana on, että työstä tulee työntekijälle itsetoteutuksen väline tai itse työhön kehittyy ulkokohtainen ja pinnallinen työote. Työntekijän on ammatillisen osaamisensa kehittämisen ohella pidettävä huolta myös työhyvinvoinnistaan ja kasvustaan myös persoonallisuuden osa-alueilla. (Sama, 5.)

Kirkon työyhteisölle selkeän ominaispiirteensä muodostaa kirkon perustehtävä: kirkko on ennen kaikkea uskonyhteisö ja hengellisen elämän keskeinen toimija. Työntekijältä odotetaan hänelle kuuluvien työtehtävien hoitamista ja sitoutumista kirkon toimintaperiaatteisiin, mutta myös vapaaehtoistyöntekijöiden ja luottamushenkilöiden kanssa toimimista. On siis tärkeää, että työntekijä tuntee oman työtehtävänsä ja koko työyhteisön tehtävien kokonaiskuvan, jotta hän osaa arvioida niiden tehtävien toteutumista eri toimijoiden kanssa. (Sama, 5.)

KUVIO 1. *Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaamisalueet*

(Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010, 6.)

Kuvaavaa kirkon ammattien ydinosaamiskaaviossa on kaiken osaamisen keskiössä olevat läsnä olemisen ja kohtaamisen kyvyt. Nämä ovat myös omissa kokemuksissani seurakuntatyöstä nousseet keskeisiksi työn osaamisalueiksi. Kokemuksieni perusteella kirkkomusiikin opiskelu korkeakoulussa ei kuitenkaan valmenna tähän puoleen kanttorin työstä, vaan osaaminen ja itsensä kehittäminen tällä saralla ovat pitkälti oman kiinnostuneisuuden ja persoonallisuuspiirteidenkin varassa. Kuitenkin kirkkomusiikkiopiskelijat tuntuvat kaipaavan tukea myös tämän ammatillisen osaamisensa puolen kehittämiseen, itsetutkiskeluun ja näistä osaamisalueista nousevien, henkilökohtaisten ja usein kipeidenkin kysymysten selvittelyyn. Tätä problematiikkaa halusin selvittää tähän työhön liittyvällä haastattelututkimuksellani.

2.3 Kanttorin ydinosaminen

Kanttorin osaamisen keskiössä ovat liturginen musiikki ja jumalanpalvelusmusiikki. Se sisältää jumalanpalveluksen ja kirkollisten toimitusten sisällön tuntemisen sekä laaja-alaisen jumalanpalvelusmusiikin tuntemisen. Kanttorin tarvitsee työssään myös tietoa ja taitoa seurakunnan jumalanpalveluselämän kokonaisvaltaiseen suunnitteluun sekä jumalanpalvelusmusiikin johtamiseen. (Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010, 12.)

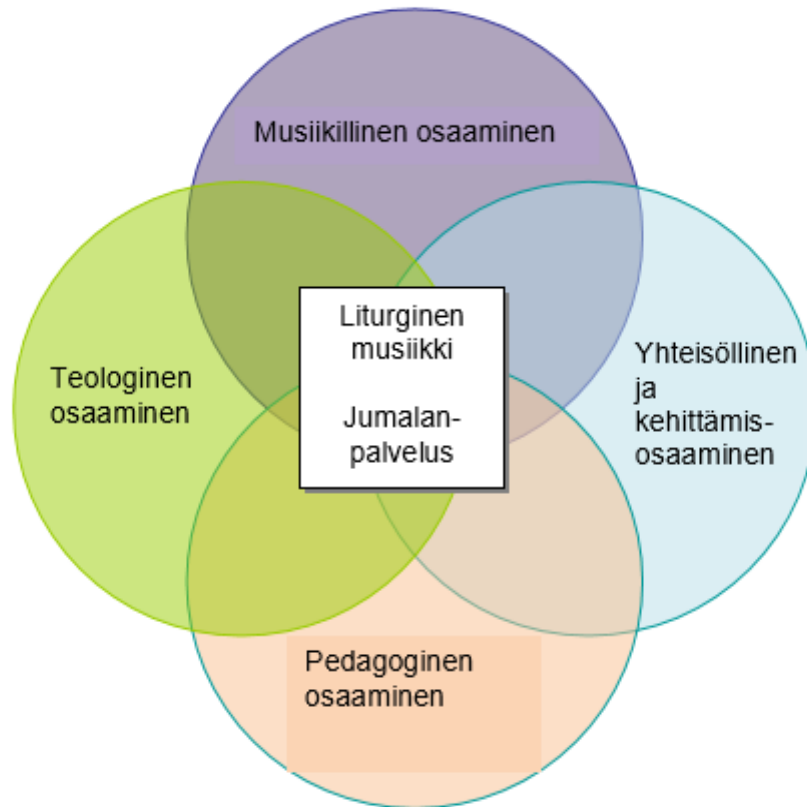
Musiikillisen osaamisen ydintä ovat kanttorin oma soitto- ja laulutaito sekä taito johtaa kuoroa ja muita musiikkiryhmiä. Kanttorilta edellytetään myös esittävän säveltaiteen, siis klassisen taidemusiikin, osaamista. Työssä keskeistä osaamista ovat myös säestys- ja esilaulutaito eli liturginen soitto ja laulu. Kanttorin on myös syytä tuntea kirkkomusiikin historiaa ja hallita eri esitystyyliä aina nykypäivään saakka ulottuen. Tärkeää on myös muun seurakuntatyössä tarvittavan musiikin osaaminen, esimerkiksi lasten musiikkileikkikoulutoiminnassa tarvittavat laulut ja muun muassa rippikouluissa käytettävä *Nuoren Seurakunnan Veisukirja*. Musiikilliseen osaamiseen kuuluu myös seurakunnan soittimien huoltaminen ja siihen tarvittava tietotaito. (Sama, 12-13.)

Kanttorilta edellytetään myös teologista osaamista. Hänen tulisi tuntea kristinuskon keskeiset sisällöt. Kanttorin tulisi siis tuntea Raamattua ja kirkon tunnustuskirjoja. Lisäksi jumalanpalveluksen ja kirkkomusiikin teologian, eli liturgiikan ja hymnologian, osaaminen on kanttorin ammattitaidon ytimessä. (Sama, 13.)

Pedagoginen osaaminen on yhtä lailla kanttorin ammattiosaamisen ydintä. Kanttori toimii jumalanpalveluskasvattajana, mikä edellyttää kykyä vahvistaa virsilaulua ja virsituntemusta, kehittää kuoro- ja yhtyelaulua ja johtaa erilaisia musiikkiryhmiä tai musiikkikasvatusryhmiä. Kanttori tarvitsee näiden työtehtävien toteutukseen sekä ryhmä- että yksilöpedagogisia taitoja sekä erityisesti taitoa ohjata ja innostaa eri ikäryhmiä musiikin pariin. Hänen täytyy hallita erilaisia oppimiskäsityksiä ja musiikkipedagogisia menetelmiä sekä osata äänenkäytön pedagogiikkaa. (Sama, 13.)

Seurakuntatyössä kanttorilta kysytään myös yhteisöllistä osaamista ja kehittämisosaamista. Kanttori tarvitsee työssään vuorovaikutustaitoja sekä sosiaalisia ja sielunhoidollisen kohtaamisen taitoja. Kanttori osaa yhtäältä työskennellä ryhmässä ja toisaalta myös johtaa ryhmän työskentelyä. Kanttori tuntee kirkon hallinnon ja osaa suunnitella ja raportoida työtään. Kanttori osaa ja haluaa

myös kehittää ja johtaa työalaansa sekä hallitsee projektiluontoisten töiden kokonaisuuden. (Kirkon koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosoaminen 2010, 13.)

KUVIO 2. Kanttorin ydinosoamisalueet

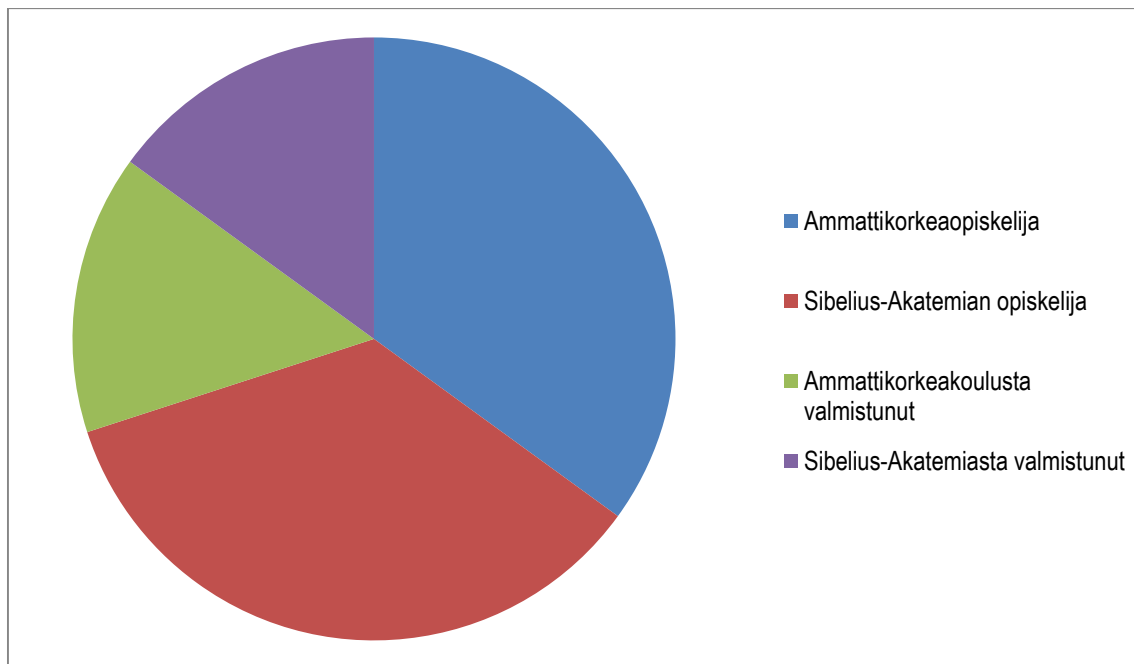
(Kirkon Koulutuskeskus. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosoaminen 2010, 12.)

Kanttorin työn moniulotteisuus ilmenee mielestäni varsin havainnollisesti yllä olevassa kaaviossa. Vaikka kanttorin työ on ammattimuusikon työtä, musiikillinen osaaminen on vain yksi työn monista osa-alueista. Noiden kaikkien osa-alueiden yhteinen päämäärä kohdistuu seurakunnan hengelliseen elämään ja yhteiseen jumalanpalvelukseen. Kuvaavaa kaaviossa on myös se, miten kaikki työn osa-alueet on kaavioon piirretty samankokoisina ympyröinä. Oman kokemukseni pohjalta voisin kuitenkin väittää, että kirkkomusiikkikoulutuksen kohdalla erityisesti pedagogisen osaamisen ja yhteisöllisen- ja kehittämisosaamisen ympyrät jäävät varsin vähäiselle huomiolle.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutin opinnäytetyöhöni liittyvän kyselyn Internet-lomakekyselynä marraskuussa 2015. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten kirkkomusiikin opiskelijat niin ammattikorkeakouluissa kuin myös Sibelius-Akatemiassa ovat alalle päätyneet, mikä heidän motivaationsa kirkkomusiikin opiskelemiseen ja kirkon työhön on ja millä tavoin he kokevat ammatillisen identiteettinsä ja suhtautumisensa tulevaan työhönsä kehittyneen opiskeluaikana. Opiskelijoiden joukosta pyrin samaan mukaan ne opiskelijat, jotka ovat jo suorittaneet opintoihin liittyvän seurakuntaharjoittelun tai joilla on kokemusta kanttorin työstä seurakunnassa sijaisuuksien tai keikkatyön kautta. Halusin myös saada kyselyyn mukaan viimeisten viiden vuoden aikana valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä kantto-reita. Heillä on vielä opiskeluaika tuoreessa muistissa, mutta toisaalta myös kokemusta ja näkemystä työelämän arjesta eri tavalla kuin keikkatyötä ja kanttorin sijaisuuksia tehneellä opiskelijalla.

Lähetin kyselyni Oulun ammattikorkeakoulun ja Sibelius-Akatemian Kuopion osaston kirkkomusiikin opiskelijoille sähköpostilistan kautta. Lisäksi pyysin Facebookin Kirkkomuusikot ja urkurit -ryhmässä tutkimuksen osallistujakriteerit täyttäviä kirkkomuusikoita osallistumaan kyselyyn. Kriteerinä tutkimukseen osallistumiselle oli opiskelijoilla vähintään kolmas opiskeluvuosi ja mielellään ainakin yksi suoritettu seurakuntaharjoittelu. Jo valmistuneiden vastaajien puolestaan tuli olla viimeisen viiden vuoden aikana valmistuneita, jotta heillä olisi opiskeluaika vielä kohtuullisen tuoreessa muistissa. Sain lopulta kyselyyni kaksikymmentä vastausta, mihin olin tyytyväinen opinnäytetyöni tiukan aikatauluun ja kohderyhmän oletettavasti kiireiseen syksyyn nähden. Nähdäkseni tutkimuskyselyni osallistumisaktiivisuus myös puhuu tutkimusaiheeni ajankohtaisuuden ja tarpeellisuuden puolesta.

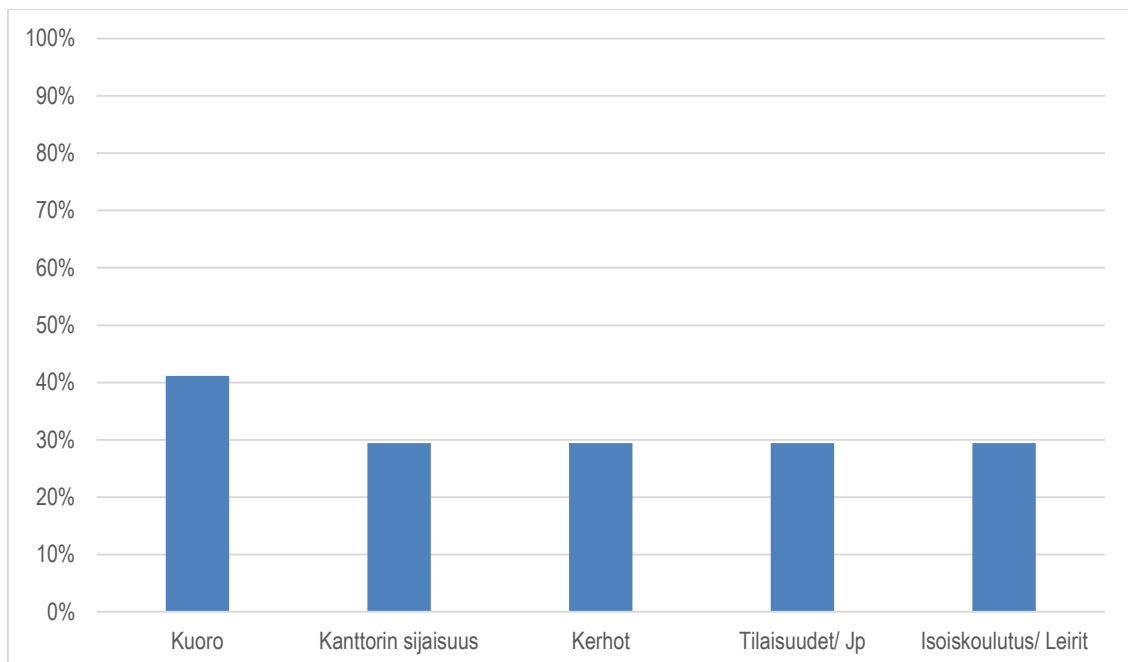
KUVIO 3. Tutkimukseen osallistujat

Kahdestakymmenestä vastaajasta, ikäjakaumaltaan 21-vuotiaasta yli 50-vuotiaaseen, naisia oli 80 prosenttia (16 kpl) ja miehiä 20 prosenttia (4 kpl). Ammattikorkeakouluopiskelijoita ja Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin opiskelijoita oli vastaajista saman verran, 7 vastaajaa molemmista, eli 35 prosenttia kaikista vastaajista. Yhteensä siis opiskelijoita on vastaajista 70 prosenttia. Myös jo valmistuneiden kirkkomuusikoiden vastausprosentti ammattikorkeakoulusta ja Sibelius-Akatemiasta valmistuneiden kesken jakautui tasan; molempiin ryhmiin sain kolme vastausta, eli 15 prosenttia vastaajista oli ammattikorkeakoulusta valmistuneita kanttoreita, 15 prosenttia Sibelius-Akatemiasta valmistuneita. Työelämässä olevia kirkkomuusikoita vastaajista oli siis kaiken kaikkiaan 30 prosenttia. Noin puolet opiskelijoista oli suorittanut opintoihin kuuluvan seurakuntaharjoittelun, mutta työkokemusta kanttorin töistä oli kolmea opiskelijaa lukuun ottamatta kaikilla, siis 85 prosentilla vastaajista.

3.1 Suhde kirkkoon ja opiskelualan valinta

Lomakkeen ensimmäinen osio käsitteli vastaajien suhdetta Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon sekä heidän hengellisen ajattelumaailmansa ja henkilökohtaisen vakaumuksensa taustoja.

Vastaajista 85 prosenttia eli 17 henkilöä koki saaneensa lapsuudessaan kristillisen kotikasvatuksen. He ovat myös olleet tiivistä mukana seurakunnan toiminnassa jo ennen kirkkomusiikkiopintoihin hakeutumistaan, 85 prosenttia vastaajista kertoi osallistuneensa aiemmin seurakunnan toimintaan. Vastaajista seitsemän (41 prosenttia) oli osallistunut seurakunnan kuoroon, viisi (29 prosenttia) kertoi tehneensä kanttorin sijaisuuksia jo ennen kirkkomusiikin opintojaan, viisi (29 prosenttia) oli osallistunut seurakunnan kerhoihin ja niin ikään viisi (29 prosenttia) käyneensä seurakunnan järjestämissä tilaisuuksissa ja jumalanpalveluksissa. Myös seurakunnan isoiskoulutus ja leireillä isosena toimiminen oli yhtä suosittua, viisi vastaajaa (29 prosenttia) kertoi suorittaneensa isoiskoulutuksen tai toimineensa seurakunnan leireillä isosena. Muita vastaajien osallistumismuotoja olivat kerhonohjaajana toimiminen, nuorten toiminta ja vapaaehtoistyö, myös musiikin parissa.

KUVIO 4. Seurakunnan toimintaan osallistuminen ennen alalle hakeutumista

Kysymykseen kirkon merkityksestä henkilökohtaisella tasolla vastasi 17 kyselyyn osallistujista. Pääosin kirkko näyttäytyy vastauksissa tärkeänä perustana elämälle, juurina ja turvapaikkana sekä hengellisenä kotina.

”Kirkko merkitsee turvaa ja kotia. Vaikka en vapaa-aikana käy kirkossa juuri ollenkaan, on se paikka johon koen olevani tervetullut aina. On tärkeää tietää, että kirkkoon pääsee aina kun siltä tuntuu.”

”..hengellistä kotia, Kristuksen seuraajien jatkumoa, juuria, perustaa, kasvuympäristöä”

”Evangeliumin ja armon julistajaa, Pyhää paikkaa jossa sielu saa ravintoa.”

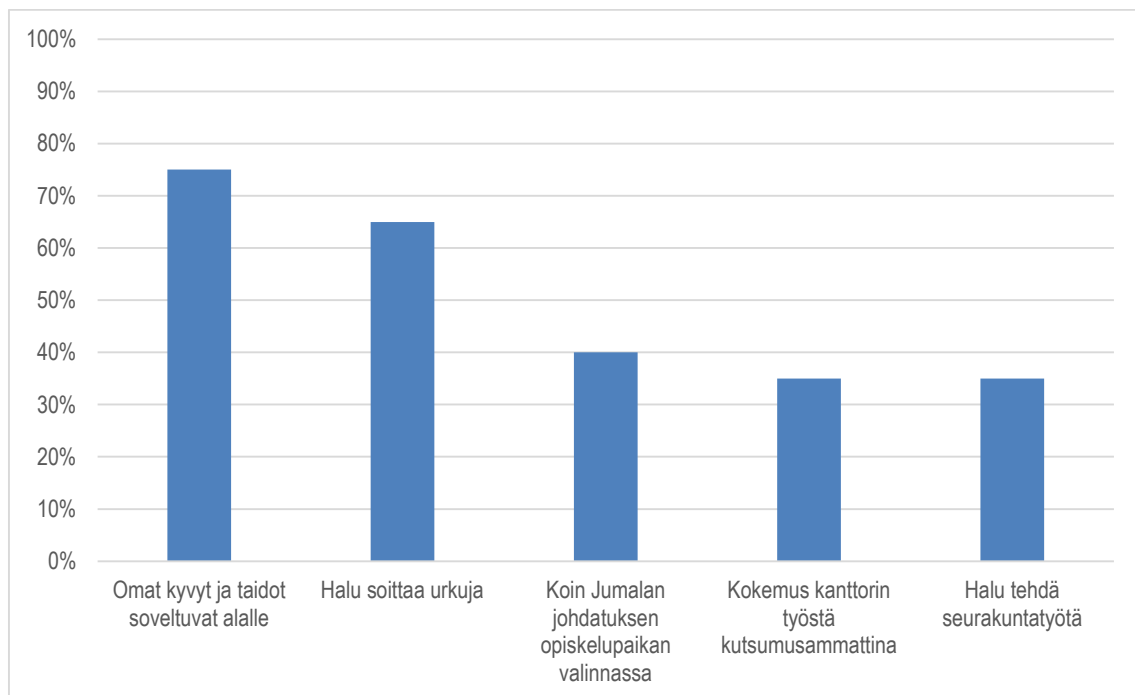
Toisaalta vastauksissa näkyy myös kirkko työpaikkana, ja sen arkinenkin merkitys vastaajille:

”Kirkko merkitsee melko varmaa työpaikkaa.”

”Työpaikka, vaikei vielä olekaan vakituista (työ-) paikkaa.”

”Joulua, töitä, pääsiäistä, uskoa...”

Merkittävää vastauksissa jo tutkimuksen loppupäätelmän ja analyysikin kannalta on herätysliiketaustaisten henkilöiden vahva edustus tutkimukseen osallistujista. Toisaalta tämä oli ennakkoon odotettavissakin, erityisesti Pohjois-Pohjanmaan alueella. Vastaajista 65 prosenttia koki jonkun evankelisluterilaisen kirkon herätysliikkeistä vaikuttaneen ajatteluunsa ja hengellisyyteensä merkittävästi (45 prosenttia) tai jossain määrin (20 prosenttia). Näistä vastaajista kaikki nimesivät lesta-diolaisuuden, yksi vastaaja evankelisuuden ja yksi Rauhan Sana -liikkeen ja herännäisyyden taustallaan vaikuttaviksi herätysliikkeiksi.

KUVIO 5. Ammatinvalinnan motiivit

Ammatinvalinnan motiiveista ehdottomasti tärkein vastaajille oli kokemus siitä, että omat kyvyt ja taidot soveltuvat alalle. Vastaajista 15 (75 prosenttia) nimesi sen syyksi hakeutua opiskelemaan kirkkomusiikkia. Tärkeä syy oli myös halu soittaa urkuja, 13 vastaajaa (65 prosenttia) koki sen tärkeänä syynä ammatinvalinnalle. Kolmanneksi tärkeimpänä motiivina on kuitenkin ”Koin Jumalan johdatuksen opiskelupaikan valinnassa”. Kahdeksan vastaajaa (40 prosenttia) kertoi sen tärkeäksi syyksi valinnalleen. Neljänneksi yleisimpiä vastaajien nimeämistä syistä olivat kokemus kanttorin työstä kutsumusammattina sekä halu tehdä seurakuntatyötä. Nuo saivat molemmat seitsemän vastausta, mikä on 35 prosenttia kokonaisvastaajamäärästä. Myös muita syitä ammatinvalinnalle nimettiin lukuisia, muun muassa tutun kanttorin, seurakunnan työntekijän tai vanhemman kannustus sekä opiskelupaikan sijainti ja kanttoreiden työllisyystilanne.

Käsitys kanttorin työstä ennen kirkkomusiikkiopintoihin hakeutumista vastaajilla on ollut hyvin kirkollisiin toimituksiin ja kanttorin ”näkyvään työhön” painottuva. Ymmärrettävistäkin syistä kanttorin työhön kuuluva, usein näkymätönkin työ on hahmottunut vasta opiskelun aikana ja työkokemusten karttuessa.

”Kanttorin työ ei ole niin kuin ajattelin; soittamista, laulamista kuoron johtamista, vaan paljon muuta. Myös läsnäoloa.”

”[ajattelin, että] työ on helpompaa kuin se onkaan -kanttorit soittavat jumalanpalveluksissa, hautauksissa ja häissä, eivätkä oikein osaa mitään kunnolla.”

Toisaalta vastauksissa näkyy tuttujen kanttoreiden ja aiemman työkokemuksen vaikutus työn kokonaiskuvan hahmottamiseen:

”Mikään ei tullut yllätyksenä, olin hyvin tietoinen työstä etukäteen. Isäni on kanttori ja kaikki pyhät töissä. Vähän ehkä negatiivinenkin käsitys työajattomasta työstä.”

Kyselyyn vastaajat antoivat pitkiä ja polveilevia vastauksia kysymykseen oman kanttorin työhön liittyvän käsityksen muutoksesta opiskelunsa aikana. Pääosassa vastauksia kuului työn monipuolisuuden ja moniulotteisuuden ymmärtäminen, sekä useassa vastauksessa oivallus siitä, kuinka monella tapaa kanttorin työtä voi tehdä.

”...paljon vaikeampaa ja monipuolisempaa kuin kuvittelin. Arvostukseni kanttoreita kohtaan on noussut kohisten, heidän joukossaan on huippumusikallista porukkaa. Kanttorin tulee hallita paljon enemmän erilaisia taitoja kuin ‘tavallisten muusikoiden’, useita soittimia ja tyyllilajeja, kuoronjohtoa, pedagogisia taitoja, hallinnollisia ja sosiaalisia taitoja, improvisointia ym. Sekä pystyä tuottamaan paljon musiikkia verrattain vähäisellä harjoittelulla.”

Monipuolisten musiikillisten taitojen lisäksi vastauksista nousevat esiin myös kanttorin työhön sisältyvä hengellinen ulottuvuus sekä pedagogisten-, sosiaalisten- ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

”Kanttorin työ on todella monipuolinen, vähän itsestä kiinni kuinka monipuolinen. Vaatii paljon piilossa tehtävää työtä.”
”Työn tärkeys ja sisällöt ovat tulleet minulle entistä tärkeämmiksi. Hengellisempää kuin kuvittelin.”

Kysyin tutkimuksessani myös haastateltavieni kohtaamista ennakoasenteista ja -olettamuksista ammatinvalintaansa kohtaan. Vastaajista 65 prosenttia kertoi kohdanneensa jonkinlaisia ennakoasenteita. Näistä 30,8 prosenttia oli kokenut musiikillisiin taitoihinsa ja 30,8 prosenttia ammattitaitoonsa ja valmiuksiinsa kanttorina kohdistuvia epäilyksiä. Samanlaisia epäilyksiä oli kahdella vastaajista aiheuttanut heidän nuori ikänsä ja siihen liittyvä epäluuloisuus kanttorin ammattitaidosta. Kaksi vastaajista, kaiken kaikkiaan siis 10 prosenttia kyselyyn vastaajista, oli myös kohdannut hyvin henkilökohtaiselle elämäntilanteelle, uskoonsa liittyviä ennakkoluuloja:

”..uskonnollisuuteen ja kuinka rajoittunut silloin pitäisi olla. Esimerkiksi ei saisi baarissa käydä.”

Verrattain pieni joukko, kaksi vastaajaa (11,1 prosenttia) ennakoasenteita kohdanneista vastaajista kuitenkin myönsi kohtaamansa asenteellisuuden vaikuttaneen heidän omaan, henkilökohtaiseen käsitykseensä itsestään kanttorina ja soveltuvuudestaan kanttorin työhön. Heilläkin vaikuttaneet syyt olivat omien musikaalisten taitojen kohtaaman kritiikin aiheuttamia, eivät siis suoraan omaan persoonaan tai elämän henkilökohtaiselle alueelle ulottuvia.

”Olen kokenut alemmuutta muusikkona ja laulajana, koen olevani taidoissani vähäisempi kuin olenkaan.”

Kuitenkin jopa 40 % vastaajista kertoo harkinneensa opintojen keskeyttämistä tai alan vaihtoa jossain opintojensa vaiheessa. Suurin syy alan vaihdon harkitsemiselle vastausten perusteella (3 vastaajaa eli 25 %) on kirkkomusiikkiopintojen vaativuuden aiheuttama uupumus ja tulevan ammatin työaikojen ilta- ja viikonloppupainotteisuuden kokeminen rasittavana ja uuvuttavana. Työaikojen lisäksi uuvuttavana koettiin myös musiikin sidoksellisuus tunteisiin. Näiden lisäksi vastauksissa nousivat myös tässä yhteydessä esiin musiikillisiin kykyihin ja henkilökohtaiseen uskonvakaumukseen liittyvät epäilyt.

3.2 Opinnot ja niiden suhde työelämään

Tiedustelin opintojen ja työelämän todellisuuksien kohtaamista kyselyyn vastanneilta pyytämällä heitä arvioimaan numeroasteikolla yhdestä viiteen, vastaavatko nuo kaksi toisiaan lainkaan (1) vai vastaavatko opintosisällöt ja työelämän todellisuus toisiaan hyvin (5). Vastauksien keskiarvoksi sain 3,4. Se on niukasti opintosisältöjen hyvän työelämävastaavuuden kannalla.

Huolimatta kohtuullisen hyvästä arviosta opintosisältöjen vastaavuudesta suhteessa työelämään, kirkkomusiikkiopintojen sisällöt saivat paljon kritiikkiä ja kehitysehdotuksia tutkimukseeni vastanneilta. Noista mielipiteistä nousee ehdottomasti voimakkaimmin esiin kanttorin työn ihmisläheiset ja vuorovaikutustaitoja vaativat tilanteet; ihmisten kohtaamiseen sekä kuoropsykologiaan ja musiikkikasvatukseen liittyvien taitojen merkitystä korostettiin useissa vastauksissa.

”Opiskelussa unohdetaan usein työn ihmisläheisyys. Esim. fugato –alkusoittoon keskitytään enemmän kuin surevan kohtaamiseen.”

”En osaa eritellä. Mutta ihmettelen että mihin me käytännössä tarvitaan kaikkea liturgiikan ym. pohjimmaisista asioista työelämässä. Ennemmin tarvittais lähimmäisen kohtaamisen kurssi.”

Tiedustellessani työtehtäviin liittyviä erityisiä haasteita, joita vastaajani ovat kokeneet, vastaukset noudattivat hyvin pitkälti samaa linjaa edellisen kysymyksen vastausten kanssa. Työssä tarvittavat pedagogiset taidot, erityisesti haastavassa rippikouluympäristössä, nousivat esiin useista vastauksista. Ryhmäopetus on mitä suurimmassa määrin sosiaalinen tilanne, mutta myös työn sosiaalisuus yksittäisten ihmisten kohtaamisissa oli haastavaa useille vastaajista:

”Siunausten ja muistotilaisuuksien sosiaalinen ulottuvuus. Surevat ihmiset, joita ei yleensä ole koskaan tavannut, joiden kanssa pitäisi kuitenkin osata toimia. Kuka kappelin aulassa pyörivistä varttuneemmista naisista esimerkiksi on leski, jolle ainakin olisi kohteliasta esittäytyä? Muistotilaisuuksia kammoan erityisesti. Niihin osallistuminen ei vain ole minulle vielä luontevaa, tunnen jotenkin aina tuppautuvani.”

Lisäksi tilanteet, joissa muut seurakunnan työntekijät ovat jollain tavalla ohittaneet muusikon ammattitaidon ja toimineet hänen työreiviirillään, koettiin kiusallisina ja hyvin haastavina:

”...kun toimitusten musiikeista ja niiden soveltuvuudesta (kyseenomaiseen toimintukseen) ei keskustella kanssani, pappi on saattanut luvata vihki- ja hautajaismuusiikin puolestani.”

Pyytäessäni vastaajia arvioimaan syitä sille, miksi haastateltavani kokivat juuri nämä asiat haastaviksi työssään, useissa vastauksissa nousi esiin vastaajan nuoresta iästä, luonteenpiirteistä tai omasta ammatillisesta itsetunnosta nouseva epävarmuus.

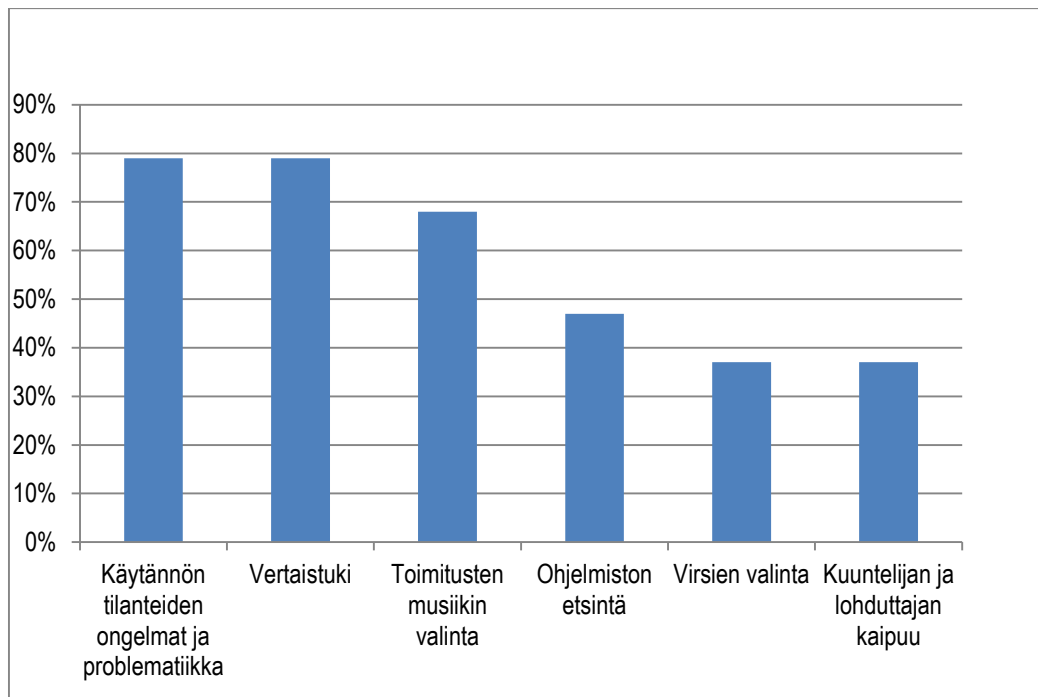
”Olen jokseenkin ujo ja epävarma, ja pelkään aina jotenkin onnistuvani verisesti loukkaamaan surevia omaisia.”

”Nuoresta iästäni, elämäkokemattomuudestani. En ole itse vielä kohdannut elämässäni esim. raskaita menetyksiä.”

Vastaajat myös esittävät kritiikkiä ja toiveita oppilaitoksiensa opetussisältöjä kohtaan:

”Pedagogisten opintojen vähyys (tilanteissa, joissa tarvitsee selvittää konflikteja, vaikean surun kokeneen ihmisen kohtaamisessa, häiriötekijöiden kontrolli ryhmätilanteissa).”

”Asia (’miten kohtaat surevat omaiset kirkon työntekijänä?’) on aivan liian vähän esillä varsinkin opinnoissa.”

KUVIO 6. Tuen tarve ammatillisiin haasteisiin liittyvissä kysymyksissä

Kuitenkin vastauksissa näkyy myös vahva yhteisöllisyys ja kollegiaalinen tuki tilanteissa, joissa kirkkomuusikko, opiskelija tai jo valmistunut haasteita on kohdannut. Sata prosenttia vastaajista kertoi saaneensa tukea näihin tilanteisiin opiskelutovereiltaan, 84 prosenttia kollegoilta työpaikalla ja 68 prosenttia opettajiltaan. Myös internetin keskustelupalstoilta, mikä todennäköisesti tarkoittaa Facebookin *Kirkkomuusikot ja urkurit* -ryhmää, kertoi tukea ja apua saaneensa 54 prosenttia vastaajista. Tärkeimmiksi tuen ja neuvojen aiheiksi vastaajat kertoivat työhön liittyvien käytännön tilanteiden mukanaan tuomat haasteet ja niihin liittyvän problematiikan (79 prosenttia vastaajista) sekä vertaistuen (79 prosenttia vastaajista). Näiden jälkeen merkittävimmät aihealueet liittyivät jumalanpalveluselämään ja kirkollisiin toimituksiin: 68 prosenttia vastaajista kertoi kaivanneensa apua toimitusten musiikin valintaan, 47 prosenttia ohjelmiston etsintään ja 37 prosenttia virsien valintaan. Kuuntelijaa ja lohduttajaa kertoi etsineensä ja kaivanneensa jopa yli kolmannes, eli 37 prosenttia vastaajista.

3.3 Työelämäyhteistyö

Kirkkomusiikin opiskelijoille on tarjolla monenlaisia teema- ja koulutuspäiviä, joiden järjestäjinä toimivat niin seurakunnat, hiippakunnat kuin ammattiliitto Kirkon akateemiset AKI ry:kin

(<http://www.akiliitot.fi/00010121-opiskelijoille>). Tiedustelin kyselyyn osallistujilta heidän näkemyksiään teemapäivien merkityksestä kanttoriopiskelijoille. Vastaajista 45 % piti niitä tärkeinä, kun taas 55 % vastaajista ei osannut sanoa, ovatko ne tärkeitä vai eivät. Uskoakseni opiskelun intensiivisyys verottaa näihin teemapäiviin osallistumista jonkin verran. Opiskeluihin liittyvän “puurtamisen” rinnalla nämä nähdään vain ylimääräisenä rasitteena. Arvelisinkin tuon suuren määrän “en osaa sanoa” -vastauksia johtuvan tästä syystä. Kuten eräs vastaajista totesikin: *“Valitettavasti osallistuin opiskeluaikana erittäin laiskasti näihin tilaisuuksiin”*.

Teemapäivien aihealueista, jotka vastaajat olivat kokeneet tärkeiksi, nousivat esiin tietysti musiikkiin liittyvät uudet, innostavat ja omaa osaamista rikastuttavat teemat sekä erilaiset näkökulmat kanttorin ammattiin liittyviin aiheisiin. Hyvin vahvasti vastauksissa korostui kuitenkin myös tarve ja halu yhteenkuuluvuuden tunteen luomiselle kirkkomuusikoiden ja muiden (tulevien) kirkon työntekijöiden kesken:

“Hyödyllisiä tankkaus- ja pysähtymispaikkoja.”

“Niistä (’muusikkona kirkon työssä’) ei ikinä puhuta liikaa eikä vertaistukea ja kokemusten jakamista voi väheksyä.”

Vastaajat ovat myös kokeneet teema- ja koulutuspäivien vaikuttaneen positiivisesti, rohkaisevasti ja voimaannuttavasti heidän opiskeluunsa ja tulevaan ammattiin suuntautumiseensa. He kertovat saaneensa niiden kautta intoa ja syvyyttä työhönsä, mutta myös ymmärrystä kokonaiskirkollisesta tilanteesta ja kirkon tulevaisuudesta.

“Ne ovat vahvistaneet ja lujittaneet ajatusta, että olen joskus kanttori.”

“Rohkaisseet jatkamaan opiskelua ja tutustumaan erilaisiin käytäntöihin.”

“Saa laajennettua omia näkökulmia ja murrettua ennakkoluuloja.”

Tosin yksi vastaajista kertoo myös, että näiden päivien myötä tulevaisuudennäky on synkentynyt. Uskoisin tämän liittyvän kanttorien työtilanteeseen kirkon kiristyvässä taloustilanteessa.

3.4 Opinnot ja kirkon työntekijän identiteetti

Tutkimukseeni vastanneista useat totesivat, että kirkkomusiikkiopinnoissa ei kanttorin työssä tarvittavia pedagogisia ja sosiaalisia taitoja oteta riittävästi huomioon. Kysyttäessä opintoihin liittyvän seurakuntaharjoittelun, tai harjoitteluiden, tuomista oppimiskokemuksista, vastaajat korostivat harjoittelun antamaa varmuutta ja kanttorin työn läheltä seuraamisen tuomaa intoa omaan työskentelyyn. Palkitsevinta harjoittelussa on vastaajien mielestä ehdottomasti ollut omat onnistumisen kokemukset sekä seurakuntalaisten ja harjoittelunohjaajan antamat kiitokset. Ne ovat tuoneet motivaatiota opiskeluun ja kokemuksen ammatinvalinnan onnistumisesta.

“Harjoittelun kautta syntyi varmuus siitä, että tämä on oma ala.”

Haastavimpana koettiin harjoittelun, muun opiskelun, työnteon ja usein perheenkin yhteensovittaminen. Esimerkiksi Oulun ammattikorkeakoulussa seurakuntaharjoittelu 2, eli kolmen viikon seurakuntaharjoittelu, kuuluu kolmannen vuosikurssin kevätlukukauden alkuun. Silloin yleensä suurin osa muusta opetuksesta pyörii normaalisti, opiskelijat käyvät työharjoittelun lisäksi koulussa henkilökohtaisilla instrumenttitunneillaan sekä teoria-aineiden opetuksessa. Kaiken tämän aikatauluttaminen on siis epäilemättä hyvin haastavaa.

“Ensimmäisessä harjoittelussa koin koulun ja harjoittelun yhdistämisen haastavaksi, ja sen koin vaikuttaneen harjoittelun suorittamiseen.”

“...suurin haaste oli saada kalenteriin mahtumaan sekä harjoittelu että koulun opitunnit.”

Oamkin opinto-oppaassa seurakuntaharjoittelu 2:n osaamistavoitteet määritellään näin:

“Opiskelija osaa itsenäisesti soveltaa hankittuja tietoja ja taitoja kanttorin työtehtävissä. Hän osaa hyödyntää käytännön työstä nousevia virikkeitä opiskelussaan ja tulevassa työssään. Opiskelija kykenee toimimaan seurakunnan työyhteisön jäsenenä ja on vahvistunut halussaan toimia kirkon työntekijänä.”

(Oulun ammattikorkeakoulu 2015, viitattu 7.12.2015.)

Samassa yhteydessä harjoittelun sisällöstä todetaan seuraavasti:

“Perehtyminen seurakunnan toimintaan. Kanttorin käytännön työtehtävien suunnittelua, harjoittamista ja toteuttamista yhdessä harjoittelun ohjaajan kanssa. Neuvottelun ja palautekeskustelut ohjaajan kanssa.”

(Oulun ammattikorkeakoulu 2015, viitattu 7.12.2015.)

Kuten Oulun ammattikorkeakoulun opinto-oppaassa todetaan, harjoittelu sisältää kaikki harjoitteluohtajan, siis seurakunnan virassa toimivan kanttorin työtehtävät ja vaatii aikaa ja mahdollisuuksia paneutua työhön sen edellyttämällä aikataulullisillakin resursseilla. Lienee siis paikallaan kysyä tässä kohden, tekeekö oppilaitoksen edellyttämä muu opiskelu harjoittelun tavoitteiden täyttymisen ylipäänsä mahdolliseksi?

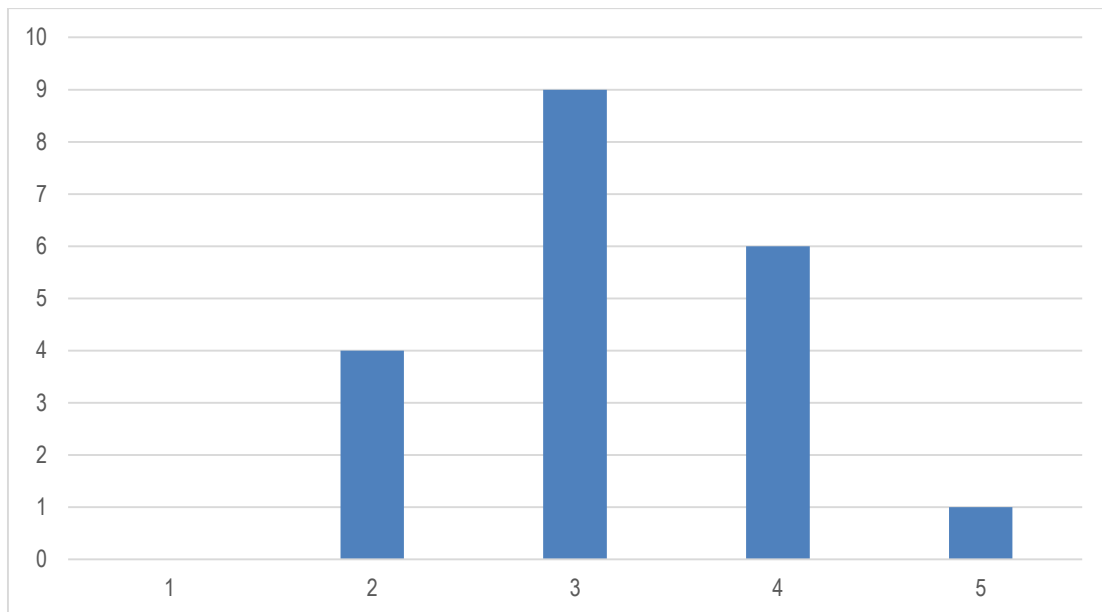
Tärkeimmiksi seurakuntaharjoittelussa oppimikseen asioiksi vastaajat nimeävät työn sosiaalisuuteen liittyvät oivallukset ja havainnot seurakuntalaisten kanssa tapahtuvan yhteistyön tärkeydestä. Myös se, millainen työpaikka seurakunta on työskennellä, on avautunut vastaajille harjoittelun kautta. Lisäksi oman musiikillisen taidon ja ammattitaidon arvostaminen sekä tietynlainen armollisuus omaa tekemistään ja itseään persoonana kohtaan ovat olleet vastaajilleni tärkeitä harjoittelussa opittuja asioita.

“Saan olla oman näköinen (myös hengellisessä mielessä) seurakuntalaisten joukossa.”

“Oma persoona saa näkyä työssä. “

“Yhteistyö seurakuntalaisten ja työntekijöiden välillä, sekä sosiaalisten yhteyksien vaaliminen on hyvin tärkeää seurakunnan työssä. Ihmisten kohtaaminen.”

Pyysin haastateltaviani arvioimaan asteikolla yhdestä viiteen (1 = en lainkaan 5 =riittävästi), ovatko he saaneet kirkkomusiikin opinnoistaan tukea kirkon työntekijän identiteetin rakentamiseen. Vain yksi vastaajista (5 prosenttia) arvioi saaneensa tukea riittävästi ja kuusi vastaajaa (30 prosenttia) arvioi saamansa tuen numerolla neljä. Lähes puolet, siis yhdeksän (45 prosenttia) vastaajista asetti arvionsa näiden kahden väittämän puoleenväliin. Loput neljä vastaajaa (20 prosenttia) antoivat arvioksi numeron kaksi.

KUVIO 7. ”Olen saanut kirkkomusiikkiopinnoista riittävästi tukea hengellisen työn tekijän identiteetini rakentamiseen.” (1=”en lainkaan”, 5=”riittävästi”)

Vastausten perusteella voinen päätellä, että niin opintojen tiedollisilla ja taidollisilla elementeillä kuin myös työharjoittelun käytännön osaamisella on suuri merkitys opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymiselle. Siinä missä opiskelijan muusikon identiteetti rakentuu vahvasti musiikilliselle osaamiselle keskittyvien kirkkomusiikkiopintojen parissa, on hengellisen työn tekijän identiteetin rakennuspaikka nähdäkseni hyvin vahvasti koulun seinien ulkopuolella. Näiden identiteetin osa-alueiden yhdistämiseen ja tasapainoiseen kehittymiseen opiskelijat näyttävät selvästi kaipaavan tukea. Tutkimusvastaukset myös puhuvat sen puolesta, että juuri kirkon työhön suuntautunut ja vahvaa kutsumusta kanttorin työhön tunteva opiskelija on myös hyvin sitoutunut opintoihinsa ja haluaa kehittää tulevassa ammatissa tarvitsemiaan tietoja ja taitoja kokonaisvaltaisesti. Tämä on seikka, joka kirkkomusiikkioppilaitoksissa tulisi tiedostaa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa analysoin edellisessä luvussa esittelemiäni tutkimustuloksia ja peilaan kirkkomusiikkiopiskelijoiden ja työuransa alussa olevien kanttoreiden käsityksiä työstään luvussa 2 esittelemiäni kirkon hengellisen työn ammattien ja kanttorin ammatin ydinosaamiskuvauksiin.

4.1 Opiskelualan valinta

Tutkimukseeni vastanneista 85 % kertoi kokevansa, että on saanut kristillisen kotikasvatuksen, ja saman verran vastaajista ilmoitti myös osallistuneensa kirkon ja seurakunnan toimintaan jo ennen kirkkomusiikkiopintoihin hakeutumistaan. Näen tuon varsin luonnollisena, uskoakseni alalle hakeudutaan harvoin ilman luterilaisen kirkkomusiikin perinteen tuntemista. Uskon myös, että kirkon tutuus toiminta- ja kulttuuriympäristönä on erittäin merkittävä motivaatiotekijä kirkon työhön hakeutumiselle.

Suhdettaan Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon haastateltavani kuvaavat moniulotteisesti ja lämpimästi. Toisaalta myös kritiikkiä kirkon nykytilanteesta esitetään, mutta kirkko koetaan silti tärkeäksi instituutioksi. Kirkon kokeminen hengelliseksi kodiksi ja turvapaikaksi luo epäilemättä halua toimia sen parissa ja olla osaltaan jatkamassa sen traditiota ja perinnettä. Vain kaksi vastaajista (10 prosenttia) piti kirkkoa ennen kaikkea työpaikkana, ei niinkään heille henkilökohtaisesti pyhänä ja voimauttavana paikkana. Olin toki tietoinen tästä, että osalle kanttoreista kirkon ja myös kanttorin työn merkitys voi olla lähinnä taloudellinen. Kanttorin työtä seurakunnassa saatetaan pitää keikkamuusikon työhön verrattuna helppona ja taloudellisesti turvallisena tapana tehdä muusikon työtä. Yllätyin ennemminkin siitä, että vastauksissa kirkkoon ”vain työnä” suhtautuvien määrä on noinkin pieni. Suurimmaksi osaksi kirkko koetaankin kirkkomusiikin opiskelijoiden ja virkaiältään nuorten kanttorien keskuudessa hyvinkin vahvasti sitoutumisen arvoiseksi ja arvokkaaksi paikaksi elää ja tehdä työtä.

Monille vastaajista kosketuspintaa kanttorin työhön on luonut seurakunnan musiikkitoimintaan osallistuminen. Neljäkymmentä prosenttia vastaajista kertoi osallistuneensa seurakunnan kuoroon

tai toimineensa musiikkivapaaehtoisena tai kanttorin sijaisena. Tuo on varmasti antanut heille ainutlaatuisen mahdollisuuden päästä lähietäisyydeltä seuraamaan kanttorin työskentelyä ja peilamaan omia tulevaisuudensuunnitelmiaan ja soveltuvuuttaan kanttorin työhön. On epäilemättä erittäin hedelmällistä, että jo opiskelun alkuvaiheessa on muodostunut jonkinlainen käsitys tulevan ammattinsa arjesta ja realiteeteista. Se auttaa ymmärtääkseni soveltamaan opiskeltavia asioita jatkuvasti käytäntöön ja sitä kautta syventämään opittuja asioita. Toisaalta oma kokemukseni on, että nuo erilaiset lähtötilanteet luovat myös eriarvoisuutta opiskelijoiden välille. Siinä missä toinen opiskelija ei ole koskaan soittanut kirkollisessa toimituksessa, toiselle ne voivat olla arkipäivää ja läpikotaisin tuttuja jo opintojen alussa. On siis selvää, että lähtökohdat eivät ole samat. Tuo olisikin mielestäni kirkkomusiikkikoulutuksessa opettajien otettava huomioon jo opetusta suunniteltaessa, jotta opiskelijoiden erilaiset lähtövalmiudet eivät toimisi eriarvoistavana tekijänä.

Kiinnostava, ja hyvin ilmeinenkin pohdinnan aihe on jo edellä mainitsemani lestadiolaisen herätysliikkeen korostuminen tutkimusvastauksissa. Koen kuitenkin, etten tässä yhteydessä halua lähteä tarkemmin analysoimaan herätysliikkeiden vaikutusta tutkimusvastausten taustalla, vaan haluan keskittyä ennen kaikkea kanttorikuntaa yhdistäviin, en niinkään erottaviin tekijöihin. Ajattelen myös, että tarkastelen lestadiolaisuuden vaikutuksia liian läheltä, jotta pystyisin muodostamaan neutraalin kuvan asiasta. Haluankin tässä yhteydessä ymmärtää Suomen evankelis-luterilaisen kirkkomme uskonyhteisönä, jonne mahtuu eri taustoista tulevia ja eri tavoin ajattelevia ihmisiä toimimaan yhdessä, yhteisin tavoittein. Toki jokaisen kirkon työtä tekevän on hyvä ymmärtää kirkossa toimivien ihmisten erilaisista taustoista johtuvia näkemyseroja, mutta erojen korostaminen liiallisuuksiin ei sekään mielestäni ole hedelmällistä.

Kanttoriksi hakeudutaan vastausten perusteella ennen kaikkea urkujensoittotaustalla ja ajatuksella omien kykyjen soveltuvuudesta alalle. Näkisin kuitenkin, että tässä yhteydessä taidoilla tarkoitetaan ennen kaikkea musiikillisia taitoja, ja harva opiskelija punnitsee etukäteen omien luonteenpiirteidensä soveltuvuutta sosiaaliseen ja ihmisläheiseen kanttorin työhön. Kolmanneksi tärkeimpänä syynä alalle hakeutumiseen vastaajat nimesivät kuitenkin jo kokemuksen Jumalan johduksesta opiskelupaikan valinnassa (40 prosenttia vastaajista). Tämä kertoo nähdäkseni toisaalta henkilökohtaisen uskonnäkemyksen värittämästä tavasta ymmärtää ja selittää elämää, mutta toisaalta myös vahvasta sitoutumisesta alalle ja kokemuksesta, että juuri minut on kutsuttu ja johdatettu tekemään kanttorin työtä. Tämä on varmasti hyvin merkittävä opiskelumotivaatiota ja myöhemmin työn mielekkyyttä lisäävä tekijä. Samantyyppisiä motivoivia tekijöitä alalle hakeutumisen suhteen

olivat kokemus kanttorin työstä kutsumusammattina (35 prosenttia) sekä halu tehdä seurakuntatyötä (35 prosenttia). Myös tutun kanttorin tai muun musiikin ammattilaisen kannustus näyttäisi vastausten perusteella olevan tärkeä motivoiva tekijä alalle hakeutumisessa. Tuo kannustus tosin on varmasti yhtä tärkeää myös opintojen edetessä, kun omia musiikillisia kykyjään joutuu jatkuvasti punnitsemaan opintojen kautta vastaan tuleviin vaatimuksiin.

Ymmärrettävästi kirkkomusiikkiopintoihin hakeutuvilla on opintojen alkaessa kyselyni perusteella melko pintapuolinen kuva kanttorin ammatista. Kanttorin työ nähdään pitkälti kirkollisiin toimituksiin painottuvana ”soitteluna”, työn näkymättömämpiä osa-alueita harva tulee edes ajatelleeksi. Näkisin, että oivallukset, joita opiskelija kokee kanttorin työn kokonaiskuvan alkaessa hahmottua, ovat avain myös oman ammatti-identiteetin rakentumiselle.

Vastauksista on luettavissa opintojen edetessä kehittyneet näkemykset kanttorin työn monipuolisuudesta ja moniulotteisuudesta. Ymmärrys siitä, ettei ole yhtä oikeaa tapaa olla kanttori, antaa mielestäni mahdollisuuden sille, että voi alkaa rakentaa omaa ja itselle luonteenomaista tapaa tehdä kanttorin työtä. Työn hengellisen ulottuvuuden hahmottaminen voi olla nähdäkseni myös ammatinvalinnan punnitsemisen ja henkilökohtaiselle uskon alueellekin ulottuvan pohdiskelun paikka. Ymmärrän asian niin, että uskottavuus kirkon työntekijänä on pitkälti kiinni juuri siitä, että työntekijällä on henkilökohtainen ja aito kokemus kirkon merkityksestä ja uskosta. Tässä mielessä opiskeluaika voi olla hyvinkin voimakas henkilökohtaisen elämän perusteiden ja arvojen punnitsemisen ajanjakso, ja mielestäni tuolle pohdiskelulle olisi myös jätettävä tilaa ja aikaa.

Myös pedagogisten ja sosiaalisten taitojen merkitys korostuu vastauksissa ja niistä on luettavissa selkeästi vastaajien halu saada enemmän konkreettisia apukeinoja näille työn osa-alueille. Olisikin mielestäni syytä miettiä, miten näitä taitoja voitaisiin ottaa opinnoissa huomioon nykyistä laajemmin. Itse näkisin, että näiden täytyisi läpäistä kaikki opetus. Siinä missä keskitytään musiikillisten taitojen hiomiseen, huomioitaisiin myös opiskelijan pedagogiset- ja vuorovaikutustaidot, neuvottaisiin ja kannustettaisiin, unohtamatta positiivisen palautteen merkitystä.

Mielenkiintoista, joskin myös hälyttävää, oli mielestäni 65 prosentin vastaajista kohtaamat ennakoasenteet heidän ammatinvalintaansa kohtaan. Näistä suurin osa oli vastaajan ikään ja usein siitä syystä hänen musiikillisiin taitoihin ja ammatillisiin valmiuksiinsa kohdistuvia epäilyksiä. Se on nähdäkseni varsin luonnollista, vaikkakin ikävää asenteellisuutta seurakuntalaisten ja usein valitetta-

vasti myös seurakunnan työntekijöiden kohdalta. Nuoren, ehkä vielä epävarmankin kanttorin kohdalla tämä saattaa kuitenkin tuntua todella vaikealta ja saada jopa epäilemään omaa ammattitaitoaan, vaikka tietäisikin taitojensa riittävän tehtävään hyvin. Hälyttävämpää kuin musiikilliset taidot, oli kuitenkin mielestäni henkilökohtaiselle elämänalueelle kohdentuvat ennakoasenteet. Henkilökohtaiseen uskoon liittyvät asenteet ja kommentit voivat nähdäkseni olla erittäin haavoittavia ja aiheuttaa pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia haavoja. Valitettavasti ihmisillä tuntuu tänäkin päivänä olevan hyvin vahvoja käsityksiä siitä, millainen seurakunnan työntekijä on, eikä noiden stereotyyppien rikkominen ole aina helppoa. Onneksi kulttuurimme siltäkin osin muuttuu koko ajan suvaitsevaisempaan suuntaan, eikä enää ole täysin tavatonta, että papilla tai kanttorillakin voi olla huulipunaa tai korkokengät.

Vastaajien kohtaamat ennakoasenteet eivät kuitenkaan näyttäisi suuresti vaikuttavan heidän omaan käsitykseensä soveltuvuudestaan kanttoriksi tai kirkon työntekijäksi. Näkisin, että suurin tekijä tähän osa-alueeseen liittyville epäilyille on muusikolle hyvin ominainen kriittinen ja joskus alemmuudentuntoinenkin suhtautuminen omiin musikaalisiin kykyihin suhteessa muihin opiskelijoihin tai kollegoihin. Opiskelijat siis osaavat erottaa toisistaan ammatillisiin taitoihin ja henkilökohtaiselle alueelle ulottuvan kritiikin. Tosin musiikilliset taidotkin ovat toisaalta hyvin henkilökohtaisia ja niihin kohdistuva kritiikki voi joskus tuntua suoraan omaan persoonaan kohdistuvalta. Uskoisin kuitenkin, että opiskelijoiden pitkä musiikin harrastustausta on osaltaan valmentanut heidän kohtaamaan soitto- ja laulutaitoihin kohdistuvaa kritiikkiä ja tuo valmius varmasti vain vahvistuu ammatitopintojen aikana.

Mielenkiintoista edelliseen nähden oli kuitenkin se, että jopa 40 prosenttia opiskelijoista oli opintonsa aikana harkinnut opintojen keskeyttämistä. Tässä kohdin olisi mielenkiintoista vertailla vastauksia opintonsa todella keskeyttäneiden opiskelijoiden keskeyttämisen syihin, mutta se ei valitettavasti ole tässä yhteydessä mahdollista. Kyselyyni vastanneiden nimeämät syyt eivät kuitenkaan olleet hälyttävissä määrin ammatilliseen identiteettiin ja kanttorin työnkuvaan kohdistuvia, vain muutama vastaajista nimesi tässä yhteydessä epäilykset musiikillisista kyvyistään tai uskonvakaumuksestaan opintojen keskeyttämisen harkitsemisen syiksi. Päälimmäisenä syynä sen sijaan oli kirkkomusiikkiopintojen aiheuttama uupumus ja toisaalta myös tulevan ammatin ilta- ja viikonloppupainotteisuuden kokeminen rasittavana. Ymmärrän tämän hyvin. Kuten luvussa 2.1 esittämäni kirkkomusiikin opintosisällöt antavat ymmärtää, opinnot ovat erittäin moniulotteiset ja opiskelijoilta vaaditaan paljon ja monenlaisia taitoja useissa instrumenteissa sekä myös teoria-aineissa. Tämä aiheuttaa sen, ettei kaikkeen välttämättä ole aikaa paneutua sillä intensiteetillä, mitä haluaisi.

Tuosta taas nähdäkseni aiheutuu tarpeetonta syyllisyyttä, joka uuvuttaa jo ennestään kuormitettua opiskelijaa entisestään. Peräänkuuluttaisinkin myös musiikin koulutukseen armollisuuden kulttuuria, kaikessa ei tarvitsekaan onnistua täydellisesti!

Asia, jonka tunnistan myös itsestäni, oli erään vastaajan huoli siitä, miten jaksaa musiikin parissa työskennellessä sen, että musisoidessa täytyy aina olla sieluaan myöten avoinna. Musiikki on siis hyvin vahvasti sidoksissa tunteisiin. Noista tunteista ammentaminen jatkuvasti voi todella uuvuttaa. Jäinkin pohtimaan, voiko tunteiden käsittelyyn ja purkamiseen antaa työkaluja musiikin opinnoissa vai onko tämäkin aihe, jota on lähestulkoon mahdotonta opettaa?

4.2 Opintojen suhde työelämään

Kyselyyni vastaajat arvioivat kirkkomusiikkiopinnojen sisältöjen ja työelämän todellisuuden kohtaavan jossain määrin, mutta antoivat myös paljon kritiikkiä opintosisältöjä kohtaan. Kritiikin kohteissa korostuvat erityisesti työn sosiaalinen ulottuvuus ja ihmisten kohtaamiseen liittyvät haasteet, siis se, miten vähälle huomiolle nuo kanttoripinnoissa jäävät. Eräs vastaajista peräänkuuluttikin lähimmäisen kohtaamisen kurssia osaksi opintoja. Nämä taidot ovat luvuissa 2.2 ja 2.3 esittelemieni kirkon hengellisen työn tekijän ja kanttorin ydiosaamiskuvauksien keskeisiä osaamisalueita.

Kysyisinkin, onko niin, että vaikka opiskelijat näyttävät selkeästi kaipaavan tukea vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoihinsa, ammatillisen osaamisensa keskeisiin osaamisalueisiin, on kirkkomusiikin koulutuslaitoksissa unohdettu seurakuntatyön todellisuus? Nähdäkseni vuorovaikutustaitojen opettamisen ei millään muotoa tarvitse olla tunnustuksellista, joten se ei voi olla peruste niiden vähäiselle huomioimiselle opintosuunnitelmassa. Toki ymmärrän, että tulevan kanttorin mahdollisimman korkeatasoinen musiikillinen osaaminen on oppilaitoksen ydintehtävä, mutta se ei mielestäni silti saisi olla peruste jättää muut osaamisalueet vähäiselle huomiolle.

Tässä kohtaa heittäisin haasteen soveltavien jumalanpalvelusharjoitusten ohjaajille. Voisiko harjoituksia viedä siinä suhteessa “askelen eteenpäin”, että kanttorivuorossa oleva opiskelija esimerkiksi neuvottelisi hautajaisia harjoiteltaessa toimituksen musiikista “omaisten” kanssa ja harjoituksen palautetuokio voisi olla “muistotilaisuus”. Tässä tulisi hyvin luonnollisella tavalla harjoiteltua myös ihmisten kohtaamista vaikeassa tilanteessa, vaikka se tietysti olisikin vain simuloitu tilanne. Suuri merkitys tässä suhteessa on varmasti myös oppilaitosten tuntiopettajilla, jotka useissa tapauksissa

ovat seurakuntavirassa olevia kirkkomuusikkoja. Heillä on tuoretta ja ajankohtaista näkemystä seurakuntatyöstä. Tuota osaamista ja asiantuntijuutta olisi tärkeää saada hyödynnettyä kirkkomusiikin koulutuksessa mahdollisimman moniulotteisesti.

4.3 Työelämäyhteistyö

Kirkkomusiikkiopiskelijoilla on verrattain tiiviit yhteydet opiskelupaikkakuntansa seurakuntiin ja muihin kirkon alojen toimijoihin jo opiskeluaikana. Esimerkiksi Oulussa opiskelijat ovat oman aktiivisuutensa mukaan mukana Kirkon Akateemisten Aki ry:n alaosaston, Pohjois-Pohjanmaan kanttorien kokous- ja konserttipäivissä, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja Hannu Niemelä (haastattelu 7.12. 2015). Yhdistyksessä nähdään opiskelijat yhtäältä ”arkisesti” vahvistuksina kanttorikuorossa, mutta heidät halutaan samalla ottaa jo opiskeluaikana tiivisti mukaan kanttoriyhteisöön ja tutustuttaa seurakuntatyöhön sekä lähiseurakuntien työntekijöihin. Myös muiden toimijoiden järjestämiä teema- ja koulutuspäiviä on opiskelijoille tarjolla vuosittain.

Valitettavasti opintojen tiiviys ja vaativuus näkyvät nähdäkseni myös näiden teemapäivien osanottajamäärissä. Vain alle puolet vastaajista koki nämä päivät tärkeinä, osa tutkimukseni osallistujista ei ollut koskaan osallistunut noihin tapahtumiin. Näkisin kuitenkin, että näillä päivillä on ensiarvoisen tärkeä merkitys opiskelijan oman hengellisen työntekijän identiteetin rakentumiselle. Osakseen identiteetti rakentuu varmasti yhteisöön kuulumisen kokemuksen kautta, ja tuota kokemusta ei yksin harjoitusluokassa puurtaessaan ole helppo saavuttaa. Ajattelen, että opiskeluarjen kiireen keskellä olisi varsin hyödyllistä välillä pysähtyä ja peilata itseään ja taitojaan tulevan ammattinsa todellisuuteen. Kuten vastaajani totesivatkin, se voi parhaassa tapauksessa vahvistaa ja lujittaa omaa näkemystä itsestä kanttorina ja kirkon työntekijänä ja antaa uutta intoa opiskeluun. Vaikka jokunen oppitunti näiden teemapäivien takia jäisikin väliin, voi niihin osallistumisella siis olla hyvinkin kauaskantoisia ja hedelmällisiä seurauksia, joita ei ole syytä mielestäni lainkaan väheksyä. Ne ovat myös luonteva paikka harjoitella kanttorin ydinosaamiskuvauksissakin mainittuja kohtaamisen ja ryhmässä toimimisen taitoja.

4.4 Opinnot ja hengellisen työn identiteetti

Nähdäkseni olennaista positiivisen ammatti-identiteetin kehittymiselle ovat onnistumisen kokemukset niin opiskeltavien asiakokonaisuuksien kuin myös ammatinvalinnan suhteen. Ajattelen, että niiden kautta luodaan käsitys itsestä kanttorin työssä ja saadaan vahvistusta omien vahvimpien osaamisalueiden kautta kehittyvälle näkemykselle itsestä kanttorina ja kirkon työntekijänä. Opinnoissa saatu positiivinen palaute omasta osaamisesta on epäilemättä olennainen osa tätä prosessia, kun taas ymmärtäisin negatiivisen ja taitamattomasti julkituodun palautteen voivan olla hyvinkin vahingollista opiskelijan ammatillisen itsetunnon kehitykselle.

Ajattelinkin, että tässä yhteydessä erityisesti opintoihin sisältyvien seurakuntaharjoitteluiden merkitys ammatti-identiteetille ja ammatilliselle itsetunnolle tulee nostaa esiin. Harjoittelussa päästään hyvin konkreettisesti käsiksi tulevan ammatin todellisuuteen ja saadaan suoraa palautetta omista vahvuuksista ja kehityskohteista. Ne ovat varmasti merkittävä väylä avaamaan silmiä omalle osaamiselle, johon on saattanut pitkän harjoitteluluokassa yksin puurtamisen aikana sokeutua niin, ettei huomaakaan kehitystä jota omissa taidoissa on opiskelun aikana tapahtunut. Seurakuntaharjoittelu on paikka ja ajanjakso, jossa ja jolloin mielikuvaa itsestä kanttorina pääsee vihdoin kokeilemaan käytännössä, ja sillä on varmasti sen kautta suuri merkitys niin opiskelumotivaatiolle, kuin myös oman kutsumuksen kokemiselle.

Olen jo aiemmin käsitellyt harjoittelun ja muun opiskelun yhdistämisen ongelmaa, joka vastausten perusteella tuntuu olevan suuri kuormittava tekijä seurakuntaharjoittelua suoritettaessa. Haluan kuitenkin vielä painottaa, että näen jo tutkimuksenikin perusteella harjoittelun merkityksen niin keskeisenä, että kehottaisin ehdottomasti oppilaitoksia rauhoittamaan harjoittelun ajan vain ja ainoastaan harjoittelun suorittamista varten. Haastateltavieni oivallukset seurakuntatyön ja kanttorin työn ulottuvuuksista puhuvat myös tämän puolesta. Ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia, jos opiskelija huomaa *”saavansa olla oman näköinen (myös hengellisessä mielessä)”*, tai että *”oma persoona saa näkyä työssä”* tai havaitsee *”sosiaalisten yhteyksien vaalimisen tärkeyden”*. Nämä ovat mielestäni varsin keskeisiä oivalluksia kanttorin työn kannalta, ja niiden opettaminen luennoimalla luokahuoneessa äärimmäisen haasteellista. Sen sijaan taas oppiminen *”kantapään kautta”* myöhemmin työelämässä saattaa aiheuttaa suurta harmia niin kanttorille itsellensä kuin myös seurakuntalaisille, joiden kanssa hän työskentelee.

Kiireessä myös seurakuntaharjoittelua suorittavalle opiskelijallekin voi nähdäkseni helposti jäädä käsitys kanttorin työn toimituskeskeisyydestä, kun kanttorin suunnitellessa ja tehdessä muita töitään opiskelija käy omilla instrumentti- ja teorialunneillaan. Tämä ei anna realistista kuvaa kanttorin työstä, vaan opiskelijalle saattaa mielestäni jäädä helposti kuva muutaman tunnin päivässä töitä tekevästä, yksin urkuperillä piileksivästä kanttorista.

Pyysin haastateltaviani arvioimaan, ovatko he saaneet kirkkomusiikkiopinnoistaan riittävästi tukea kirkon työntekijän identiteetin rakentamiseen. Minut yllätti se, että vain yksi vastaaja kertoi saaneensa siihen mielestään tarpeeksi tukea. Tämä osoittaa tulkintani mukaan sen, että kirkkomusiikin opiskelijat todella kaipaavat konkreettisia apuvälineitä kirkon työssä tarvittavien sosiaalisten, pedagogisten ja vuorovaikutuksellisten taitojen kehittämiseen ja kokevat, ettei heidän tulevan työnsä hengelliseen ulottuvuuteen paneuduta opintojen aikana tarpeeksi. Uskoisin, että perusteluna tälle oppilaitoksen puolesta voi olla se seikka, että ammatillisen korkeakoulutuksen tasolla pelätään opintojen tunnustuksettomuuden vaatimuksen aiheuttamia paineita. Mielestäni kuitenkin täysin turhaan! Hengellistä työtä, ihmisen kohtaamista, läsnäoloa ja sielunhoidollisen keskustelun taitojakin voidaan opettaa ja harjoitella myös tunnustuksettomasti. Nähdäkseni tärkeintä kuitenkin noissa tilanteissa on aidon kohtaamisen, keskustelun ja kuuntelemisen taidot, joita jokaisen ihmisläheisessä ammatissa työskentelevän olisi syytä harjoitella. Ei pelkästään kirkon työntekijän.

Kaiken kaikkiaan näkisin, että kanttorin ammatti-identiteetti rakentuu monen osatekijän vaikutuksesta. Oman osansa siihen antavat opiskelijan kokemukset kanttoreista ja kanttoriudesta jo ennen kirkkomusiikkiopinnojen aloittamista. Tärkeä ja suurin merkitys on varmasti oppilaitoksella ja sen opetussisällöillä. Mutta varsin merkittävä osa ammatilliseen identiteettiin liittyvistä oivalluksista ja oppimisesta tapahtuu myös muualla kuin opiskelujen tai seurakuntaharjoitteluiden parissa. Kahvipöytä- ja Facebookin kanttoriryhmän keskustelut, vertaistuki niin opiskelijoiden kuin työssä olevien kanttoreidenkin kesken, seurakuntatyössä olevien tuntiopettajien kanssa käydyt keskustelut, erilaiset teema- ja koulutuspäivät... Näillä kaikilla on merkitystä siinä, millaiseksi opiskelijan käsitys itsestään kanttorina ja kirkon työntekijänä muodostuu. Ja nähdäkseni muiden kuin ”koulun seinien sisällä tapahtuvien” tekijöiden merkitys voi olla huomattavasti suurempikin kuin on osattu ajatella.

5 POHDINTA

Tein opinnäytetyötäni suurella innolla ja intohimolla, - realiteetit, kuten työn valmistumiseen liittyvät aikataulut ja työelämän joulukiireiden haasteet onnellisesti unohtaen. Tämä näkyy työssäni. Uskon kuitenkin, että työtäni lukiessa on mahdollista huomata se loputon uteliaisuus ja pidemmälle tutkimisen halu, jota työni aihe ja siinä eteenpäin pääseminen minussa herättivät. Valitettavasti työssäni toisaalta näkyy myös kiireisen aikataulun aiheuttama hätäisyys ja pintapuolinen asioiden käsittely. On raastavaa, kun asioihin ei voi paneutua niin huolellisesti kuin haluaisi.

Toivon, että voisin mahdollisten jatko-opintojeni aikana jatkaa ja syventää nyt aloittamaani työtä. Aineistoa, materiaalia, tutkijan mieltä ja mielenkiintoa aiheeseen löytyisi kyllä lähestulkoon rajattomasti, jos vain mahdollisuus työn eteenpäin viemiselle vielä tarjoutuu. Siinä mielessä voi olla hyväkin, että voi nimetä liudan teemoja ja tutkimuskysymyksiä, joita olisi toivonut voivansa tarkastella laajemmin ja perusteellisemmin.

Ajattelen, että onnistuin kuitenkin haasteista huolimatta löytämään vastauksia kysymyksiin, joita minulla työni aihetta valitessani oli. Vastauksia, jotka tyydyttävät minua ja kiinnostavat uskoakseni myös työn lukijaa. Oli havahduttavaa huomata se, että omat epäilykseni työni aiheen tyhjänpäiväisyydestä vaihtuivatkin tutkimushaastatteluvastauksiin perehtyessäni ymmärrykseen siitä, että olen tärkeän ja ajankohtaisen aiheen äärellä. Aiheen, joka suurelle osalle kirkkomusiikkiopiskelijoita ja työssä olevia kantoreitakin on päivänpolttava ja kipuiluja aiheuttava.

Työ jätti minut pohtimaan kysymystä siitä, miten ihmisen kohtaamista ja ihmisseläisyyttä voi opettaa? Vai voiko sitä ylipäättään opettaa millään tavalla? Onko tuo kaikki kanttorin ammattiosaamiseen liittyvä ihmistuntemus ja kohtaamisen taito vain ”hiljaista tietoa”, jonka jokainen tuleva ja nykyinen kanttori oppii niin sanotusti kantapään kautta omassa työssään? Ja valitettavasti kaikki eivät sitä ehkä koskaan tule oppimaan.

Opinnäytetyötäni työstäessä pohdin paljon myös kysymystä ”kuka hoivaa kanttoria?”. Jo opiskeluaika voi olla hyvin uuvuttavaa kiireen ja usein myös elämän perustavanlaatuisien kysymysten keskellä omaa paikkaa etsiessä ja elämää rakentaessa. Työssä taas seurakuntalaisen henkilökohtaisenkin elämä kaikkine murheineen tulee usein todella lähelle, ja se voi työntekijästä tuntua varsin raskaalta ja väsyttävältä. Siinä mielessä näen tärkeänä sen, että kirkkomusiikkiopiskelija löytää jo

opiskeluvaiheessaan työkaluja, joilla edesauttaa omaa jaksamistaan sekä opiskelu- ja työhyvinvointiaan.

Olisi ollut erittäin mielenkiintoista peilata ammatillisen identiteetin kehittymistä opiskeluaikana myös ihmisen kehityksen teorioissa esitettyihin ajattelun ja identiteetin kehittymisen ikäkausiin. Näen hyvin selkeän yhteyden oman kutsumuksen löytämisen ja aikuistumisen sekä siihen liittyvän identiteetin rakentamisen välillä. Valitettavasti se ei tämän laajuisessa työssä ole mahdollista, mutta pidän tätä erittäin kiehtovana ja hedelmällisenä suuntana viedä tutkimustani eteenpäin jatko-opintovaiheessa.

Tässä kohden haluan vielä kerran painottaa kirkkomusiikkiopintoihin liittyvien seurakuntaharjoitteluiden tärkeyttä sekä oppilaitoksen, mutta myös ohjaavan kanttorin vastuuta. Käsityöläisammateissa, jollaiseksi myös kanttorin ammatin voi ajatella, mestari ja oppipoika -asetelma uusien ammattilaisten kouluttamisessa on vanha ja hyväksi havaittu tapa. Tuolla työssään toimivan ammattilaisen tarkkailemisella ja hänen tekemisestään oppimisella voi olla kauaskantoinen vaikutus tulevan kanttorin ammatti-identiteetille. Peräänkuuluttaisinkin työrauhaa seurakuntaharjoitteluaan suorittavalle opiskelijalle. Mielestäni olisi vähintäänkin kohtuullista, että tuon lyhyen kolmiviikkoisen ajan muut kouluasiat voisi unohtaa ja keskittyä ottamaan harjoittelusta irti kaikki mahdollinen. Kiireessä asiat tuppaaavat jäämään hutiloiden tehdyiksi ja pintapuolisiksi, eikä se nähdäkseni ainakaan edistä harjoittelun tavoitteissakin mainitun *”(opiskelija on) vahvistunut halussaan toimia seurakunnan työntekijänä”* – tavoitteen toteumista. Oman kokemukseni perusteella tuo vaatii aikaa ja mahdollisuuden punnita rauhassa, mitä harjoittelussa opitut asiat ja toimintatavat opiskelijan omalla kohdallaan voisivat tarkoittaa.

Toivoisin myös, että minä, ja jokainen kanttori työelämäänsä siirtyessään pitäisi mielessä opiskeluajan haasteet ja todellisuuden, ja ottaisi vastuuta tulevien kollegoidemme juurruttamisessa osaksi seurakunnan työyhteisöä ja yhteyttä.

LÄHTEET

Kirkkohallitus. 2013. Kirkkolaki, Kirkkojärjestys, Kirkon vaalijärjestys, Kirkon säädöskokoelma 2013. Helsinki, 2013. Verkkojulkaisu. Viitattu 1.12. 2015, <[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/2E43A3ACC371AAEFC2257E2E0012D532/\\$FILE/Kirkkolainsäädäntö_2013_verkkoversio.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/2E43A3ACC371AAEFC2257E2E0012D532/$FILE/Kirkkolainsäädäntö_2013_verkkoversio.pdf)>.

Kirkon akateemiset, Aki ry. Kanttorikoulutus. Verkkodokumentti. Viitattu 1.12. 2015, <<http://www.akiliitot.fi/00010150-kanttorikoulutus>>.

Kirkon koulutuskeskus. 2010. Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010. Verkkojulkaisu. Viitattu 1.12.2015, <[http://kap-peli2.evl.fi/KKHAsha.nsf/ea11a7ec06ed56a5c22572980062dd07/aa326e1a80d0f210c22573b40037d2f6/\\$FILE/Kirkon%20hengellisen%20tyon%20ammattien%20ydinosaaminen%20300310%20%20lopullinen.pdf](http://kap-peli2.evl.fi/KKHAsha.nsf/ea11a7ec06ed56a5c22572980062dd07/aa326e1a80d0f210c22573b40037d2f6/$FILE/Kirkon%20hengellisen%20tyon%20ammattien%20ydinosaaminen%20300310%20%20lopullinen.pdf)>.

Niemelä, Kati. Kutsumusta, auttamista ja itsensä toteuttamista. Pappien ja kanttorien suhde työhön, työhyvinvointi ja suuntautuminen ajankohtaisiin kysymyksiin. Kirkon akateemisten jäsenkysely 2014. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 38. Kirkon tutkimuskeskus, 2014. Verkkojulkaisu, viitattu 1.12.2015, <[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/25A061BE3EE694BCC2257E2E0012D562/\\$FILE/Jul-kaisu%2038.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/25A061BE3EE694BCC2257E2E0012D562/$FILE/Jul-kaisu%2038.pdf)>.

Niemelä, Kati & Salminen, Veli-Matti (toim.). Teologiksi kasvamassa. Koulutusalan valinta, opiskeluprosessi ja ammattiin suuntautuminen. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja. Unigrafia, 2013.

Oulun ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Amk-tutkinnot 2015-2016. Musiikin tutkinto-ohjelma. Kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto. Verkkodokumentti, viitattu 15.12.2015, <https://oiva.oamk.fi/tietoa_opiskelusta/opintojen_suunnittelu/opas/koulutusohjelmat/?koulu-tus=mus2015-kir&lk=s2015>.

Oulun ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Amk-tutkinnot 2015-2016. Musiikin tutkinto-ohjelma. Kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto. M2132MS Seurakuntaharjoittelu 2. Verkkodokumentti, viitattu 7.12. 2015, <https://oiva.oamk.fi/tietoa_opiskelusta/opintojen_suunnittelu/opas/koulutusohjelmat/?koulutus=mus2015-kir&lk=s2015&alasivu=opintojakso&oj=M2132MS_fi>.

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Tutkintovaatimukset. Kirkkomusiikki. Verkkodokumentti, viitattu 15.12. 2015, <http://uniarts.fi/sites/default/files/Kirkkomusiikki_rakenne.pdf>.

Kanttorin identiteetti

Hyvä kyselyyn osallistuja. Vastauksesi tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti, eikä lopullisesta tutkimusjulkaisusta ole tunnistettavissa yksittäisen kyselyyn osallistujan vastauksia. Vastaukset tulevat tutkijan henkilökohtaiseen tutkimuskäyttöön, eikä niitä tulla luovuttamaan kolmansille osapuolille. Kiitos ajastasi ja vaivannäöstäsi!

Taustatiedot

Ikä *

- ☐ alle 20
- ☐ 21-25
- ☐ 26-30
- ☐ 31-35
- ☐ 36-40
- ☐ 41-45
- ☐ 46-50
- ☐ 51 tai yli

Sukupuoli *

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

Olen *

- ☐ Kirkkomusiikin opiskelija Ammattikorkeakoulussa, opintojen aloitusvuosi

Kirkkomusiikin opiskelija Sibelius-Akatemiassa, opintojen aloitusvuosi

☐

Ammattikorkeakoulusta valmistunut kirkkomuusikko, valmistumisvuosi:

☐

Sibelius-Akatemiasta valmistunut kirkkomuusikko, valmistumisvuosi:

☐

Olen suorittanut opintoihin kuuluvan seurakuntaharjoittelun. (Opiskelijat)

☐ Kyllä

☐ En

Työkokemus kanttorin työstä

kuukausina

Uskonnollinen tausta

Koetko saaneesi kristillisen kotikasvatuksen? *

☐ Kyllä

☐ En

☐ En osaa sanoa

Oletko osallistunut seurakunnan toimintaan ennen kanttoriopintoihin hakeutumistasi?

Kyllä. Miten?

☐

☐ En

Mitä kirkko sinulle merkitsee?

Koetko jonkun kirkkomme herätysliikkeistä vaikuttaneen tai vaikuttavan ajatteluusi ja hengellisyytesi? *

☐ Kyllä, jossain määrin

☐ Kyllä, merkittävästi

☐ En

☐ En osaa sanoa

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "Kyllä", mitä herätysliikettä tarkoitat?

Uravalinnan motiivit

Miksi hakeuduit opiskelemaan kirkkomusiikkia? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Koin kanttorin työn kutsumusammattina
- ☐ Koin Jumalan johdatuksen opiskelupaikan valinnassa
- ☐ Sattumalta
- ☐ Haluan julistaa evankeliumia
- ☐ Koin kykyjeni ja taitojeni soveltuvan alalle
- ☐ Haluan tehdä seurakuntatyötä
- ☐ Ihailin tuntemaani kanttoria ja hänen työtään
- ☐ Tuttu kanttori kannusti minua hakeutumaan alalle
- ☐ Haluan esiintyä
- ☐ Alalle oli helppo päästä opiskelemaan
- ☐ Oppilaitos sijaitsi minulle sopivalla paikkakunnalla
- ☐ Kanttorin kuukausipalkka (vrt. muut muusikot)
- ☐ Kanttorien hyvä työllisyystilanne
- ☐ Koin kanttorin työn ainoaksi "sopivaksi" ammattimuusikon työksi
- ☐ Haluan soittaa urkuja
- ☐ Jostain muusta syystä, Miksi?
- ☐ _____

Millainen käsitys sinulla oli kanttorin työstä ennen alalle hakeutumista?

Miten käsityksesi kanttorin työstä on muuttunut opintojesi ja alalla työskentelyn aikana?

Oletko kohdannut kanttorin työssä ennakkoasenteita ammattiasi tai siihen liittyviä ominaisuuksia ja taitoja kohtaan? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "Kyllä", mihin osa-alueisiin ennakko-olettamukset ovat kohdistuneet?

- ☐ Musiikillisiin taitoihini
- ☐ Ulkonäkööni
- ☐ Luonteeseeni
- ☐ Ammattitaitooni ja valmiuksiini kanttorina
- ☐ Johonkin muuhun, Mihin?

Koetko näiden ulkopuolelta tulleiden normien vaikuttaneen käsitykseeni itsestäni kanttorina ja kirkon työntekijänä tai soveltuvuudestasi alalle?

Kyllä, Miten?

☐

☐ En

☐ En osaa sanoa

Oletko harkinnut opintojen keskeyttämistä tai alanvaihtoa opintojesi tai työssäolosi aikana?

☐ En

Kyllä, Miksi?

☐

Opintoihin liittyvät seurakuntaharjoittelut

Millaisia oivalluksia kanttorin työstä olet saanut seurakuntaharjoittelua suorittaessasi?

—

—

—

Mikä harjoitteluissa on ollut palkitsevinta?

Mitkä asiat olet kokenut haastavimpina harjoitteluissa?

Mikä on mielestäsi TÄRKEIN asia, jonka olet harjoittelussa oppinut?

Opintosisällöt ja niiden suhde työelämään

Olen tehnyt kanttorin työtä keikkaluonteisesti tai toiminut kanttorin tehtävässä seurakunnassa.

☐ Kyllä

☐ En

Koen opintojeni sisällön ja seurakuntatyön todellisuuden kohtaavan: *

1 2 3 4 5

Opintosisällöt ja työtodellisuus eivät vastaa toisiaan.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Opintosisällöt ja työtodellisuus vastaavat toisiaan hyvin.

Jos mielestäsi nämä kaksi eivät kohtaa, millaisia ristiriitoja olet kokenut opiskelun ja työn todellisuuksien välillä?

Mitkä työtehtäviin liittyvät asiat tai tilanteet koet erityisen haastavina?

Mistä arvelisit niiden haastavuuden Sinulle johtuvan?

Olen saanut tukea ja neuvoja työhön liittyviin haasteisiin (voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Opiskelutovereilta
- ☐ Opettajilta
- ☐ Kollegoilta työpaikalla
- ☐ Internetin keskustelupalstoilta
- ☐ Kirjoista tai oppaista
- ☐ Muualta, mistä?
- ☐ _____

Millaista tukea ja neuvoja olet erityisesti näissä tilanteissa kaivannut? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Apua ohjelmiston etsintään
- ☐ Toimitusten musiikin valintaan liittyvät haasteet
- ☐ Virsien valinta
- ☐ Työhön liittyviä käytännön tilanteita/ niihin sisältyvää problematiikkaa
- ☐ Vertaistukea
- ☐ Kuuntelijaa ja lohduttajaa
- ☐ Sielunhoidollisia kysymyksiä ja oman spiritualiteetin vaalimista
- ☐ Jotain muuta, mitä?

Seurakuntayhteistyö

Koen tärkeinä seurakuntien/ hiippakuntien/ ammattiliittojen järjestämät teema- ja koulutuspäivät kanttoriopiskelijoille? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Mitkä aihealueet ovat sinulle tärkeitä ko. tilaisuuksissa/tapahtumissa?

Miksi ne ovat mielestäsi tärkeitä?

Miten nämä teemapäivät ovat vaikuttaneet suhtautumiseesi opintoihisi ja tulevaan/nykyiseen ammattiisi?

Opinnot ja hengellisen työn identiteetti

Olen saanut kirkkomuusikon opinnoistani tukea kirkon työntekijän identiteetin rakentamiseen *

1 2 3 4 5

En lainkaan ○ ○ ○ ○ ○ Riittävästi

Selitä lyhyesti, miksi vastasit edelliseen kysymykseen myöntävästi/kieltävästi?

Koetko, että kanttorin työn hengellistä ulottuvuutta ja seurakuntatyön erityisluonnetta käsitellään kirkkomusiikkiopinnoissa riittävästi? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Mitä asioita tai työn osa-alueita olisit toivonut opiskeluaikana käsiteltävän laajemmin?

Millaisina koet kanttorin työhön kiinteästi kuuluvan ihmisläheisyyden ja sosiaaliset tilanteet?

Mistä olet saanut apua tai tukea noihin tilanteisiin liittyviin haasteisiin?

Miten koet suhtautumisesi itseesi ja muusikkouteesi muuttuneen opintojesi aikana?

Olen kanttorina ennen kaikkea *

1 2 3 4 5

Hengellisen työn tekijä ○ ○ ○ ○ ○ Muusikko

Vapaata tekstiä kysymysten herättämistä ajatuksista & terveisiä kyselyn tekijälle:

Panoksesi ja vaivannäkösi on minulle korvaamattoman tärkeää, kiitos vielä kerran vastauksistasi!